

**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

MÜZİK ANABİLİM DALI

GENİŞLEYEN BİR PREKARYA SINIFI OLARAK MÜZİSYENLER

METİN KARAGÖL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN PROF. DR. GÖKMEN ÖZMENTEŞ

ANTALYA, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANABİLİM DALI

GENİŞLEYEN BİR PREKARYA SINIFI OLARAK MÜZİSYENLER

METİN KARAGÖL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN PROF. DR. GÖKMEN ÖZMENTEŞ

ANTALYA, 2023

KABUL VE ONAY SAYFASI

Metin KARAGÖL tarafından hazırlanan “Genişleyen Bir Prekarya Sınıfı Olarak Müzisyenler” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Müzik Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

....../....../....

Jüri Başkanı	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL	İmza
Jüri Üyesi (Danışman)	Prof. Dr. Gökmen ÖZMENTEŞ	İmza
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Onur ŞENEL	İmza

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

.....

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR SAYFASI

Müzisyenlerin karşılaştıkları istihdam sorunlarının temel kaynağını anlamak ve ortaya koyabilmek adına neler yapabilirim sorusuna cevaben ortaya çıkan bu araştırmanın konusu, lisans eğitim dönemimden beri büyük saygı duyduğum hocam sayın Prof. Dr. Gökmen Özmenteş'in her zaman ufkumu hep bir ileriye taşıyan yön gösterici fikirleri ile şekillendi. Bu süreç içerisinde bana olan bilgi birikimi ile destekleri ve zorlu süreçte en büyük motivasyon kaynağım olan inancından ötürü hocama sonsuz şükranlarımı sunarım.

Bu süreçte bana destek olan aileme, araştırmaya zamanlarını ayırarak katılan müzisyenlere ve tez sürecindeki heyecanı ve zorlukları birebir yaşayarak birbirimize motivasyonlarda bulunduğumuz yakın arkadaşlarıma emeklerimizin nihayete kavuşmasının coşkusuyla teşekkürlerimi sunmak isterim.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Öğrencinin	Adı Soyadı	Metin KARAGÖL
	Numarası	202053001003
	Anabilim Dalı	Müzik
	Danışmanı	Prof. Dr. Gökmen ÖZMENTEŞ
	Tezin Adı	Genişleyen Bir Prekarya Sınıfı Olarak Müzisyenler

ÖZ

Prekarya, sigortasız ve güvencesiz şekilde çalışan insanları tanımlayan yeni bir kavramdır. Bu araştırmanın temel odak noktası, mesleki müzik eğitimi olarak, devlette ya da özelde çalışma güvencesi beklentisinde olan kişilerin yaşadığı prekaryalaşma sürecidir. Örnek olay deseninin kullanıldığı bu nitel araştırmada Antalya örneğindeki 10 müzisyenin çalışma koşulları ele alınmıştır. Müzisyenlerden toplanan verilere uygulanan içerik analizi sonucunda *Yaşam Mücadelesi*, *Kültürel Sermayenin Değersizleştirilmesi* ve *Müzisyen Kimliğinde Yıpranma* şeklinde üç ana tema elde edilmiştir. Akabinde bu üç ana tema araştırma sonuçlarını özetleyebilecek tek bir kavram olarak *Müzik İşçiliği* kavramına indirgenmiş ve teorize edilmiştir. Analizler sonucunda mesleki müzik eğitimi almış kişilerin de giderek genişleyen prekarya sınıfına dahil olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Müzisyen, Prekarya, Güvencesizlik, Esneklik, İstihdam

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
INSTITUTE FINE ARTS

Student' s	Name Surname	Metin KARAGÖL
	Number	202053001003
	Deparment	Music
	Supervisor	Prof. Dr. Gökmen ÖZMENTEŞ
	Thesis Title	Musicians as an Expanding Class of Precariat

ABSTRACT

Precarity is a novel concept that characterizes individuals working without insurance and job security. The primary focus of this research is the process of precarization experienced by those who have received professional music education with the expectation of employment security, either in the public or private sector. In this qualitative study employing a case study design, the working conditions of 10 musicians in the Antalya case were examined. Through content analysis applied to the data collected from the musicians, three main themes emerged: Struggle for Existence, Devaluation of Cultural Capital, and Erosion of Musician Identity. Subsequently, these three main themes were reduced to and theorized under a single concept, namely, 'Music Labor.' The analyses reveal that individuals with professional music education are increasingly becoming part of the expanding precariat class.

Keywords: Musicians, Precariat, Insecurity, Flexibility, Employment

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR SAYFASI.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	v
TABLO DİZİNİ.....	vii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Prekarya	1
1.1.2. Prekarya Sınıfı Hakkında İlgili Araştırmalar ve Yayınlar	2
1.1.3. Çalışma Yaşamında Esneklik	7
1.1.4. Esneklik Türleri	8
1.1.4.1. Sayısal (Eksternal) Esneklik	8
1.1.4.2. Fonksiyonel (İşlevsel) Esneklik.....	9
1.1.4.3. Ücret Esnekliği	9
1.1.4.4. Uzaklaştırma Stratejileri (Distancing)	10
1.1.4.5. Sürede Esneklik	10
1.1.5. Çalışma Yaşamında Güvencesizlik	10
1.1.6. Prekarya ve Müzisyenlik İlişkisi.....	12
1.1.7. Okullaşma	15
1.2. Problem Cümlesi.....	23
1.3. Alt Problemler.....	23
1.4. Araştırmanın Amacı.....	24
1.5. Araştırmanın Önemi	24
1.6. Sınırlılıklar	24
İKİNCİ BÖLÜM.....	25
YÖNTEM	25
2.1. Araştırma Modeli.....	25
2.2. Katılımcılar	25
2.3. Veri Toplama Teknikleri	26
2.4. Veri Analiz Teknikleri	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
BULGULAR VE YORUMLAR	28
3.1. Müzisyenlerin Mesleklerinde Karşılaştıkları Güçlükler.....	28
3.2. Müzisyenlerin Eğitim Geçmişlerinin Mesleki Yaşamlarına Katkısı	31
3.3. Müzisyenlerin Meslek Birliklerine Üye Olma Gibi Mesleki Örgütlenme Hakları	34
3.4. Müzisyenlerin Sosyal Güvenliklerine İlişkin Bulgular	37
3.5. Müzisyenlerin Çalışma Koşullarına İlişkin Bulgular	38
3.6. Müzisyenlerin İş Güvencelerine İlişkin Bulgular	40
3.7. Araştırmacının Veri Toplama Sürecinde Konu ile İlgili Gözlem ve Deneyimleri	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	44
TARTIŞMA VE SONUÇ	44
KAYNAKÇA.....	51

TABLO DİZİNİ

Sıra	Tanımlama	Sayfa
Tablo 1.	Bölüm, Öğretim Düzeyleri ve Yıllara Göre Mezun Sayıları	17
Tablo 2.	Millî Eğitim Bakanlığı Sözleşmeli Öğretmenlik Atama Sayısı	22
Tablo 3.	Katılımcıların Demografik Verileri	26
Tablo 4.	Müzişyenlerin Mesleğinde Karşılaştıkları Güçlüklere İlişkin İçerik Analizi Sonuçları	28
Tablo 5.	Müzişyenlerin Eğitim Geçmişlerinin Mesleki Yaşamlarına Katkısına İlişkin İçerik Analizi Sonuçları	31
Tablo 6.	Müzişyenlerin Meslek Birliklerine Üye Olma Gibi Mesleki Örgütlenme Haklarına Kullanımlarına İlişkin İçerik Analizi Sonuçları	34
Tablo 7.	Müzişyenlerin Sosyal Güvenliklerine İlişkin İçerik Analizi Sonuçları	37
Tablo 8.	Müzişyenlerin Çalışma Koşullarına İlişkin İçerik Analizi Sonuçları	39
Tablo 9.	Müzişyenlerin İş Güvencelerine İlişkin İçerik Analizi Sonuçları	42
Model 1.	Müzişyenlerin Prekaryalaşma Süreci	47

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacı ve önemine, problem cümlesine, alt problemlere ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

1.1.1. Prekarya

Prekarya kavramı son yıllarda iş güvencesinin azalması, esnek çalışma koşullarının artması ve sosyal güvencelerin yetersizliği gibi faktörlerin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Güvencesiz çalışma kapsamında tanımlanan prekarya, “precarious” (İng. güvencesiz) ve proleterya terimlerinin birleşmesiyle oluşmuş bir kavramdır (Oğuz, 2011, s.11). Bunun yanı sıra prekarya kavramının İtalyancada farklı Almancada farklı olguları temsil ettiğini belirten Standing (2020, s.24) İtalyancada güvencesiz bir hayat tarzı olarak (Grimm ve Ronneberger, 2007’den aktaran: Standing, 2020, s.24), Almancada ise toplumla entegre olma umudu bulunmayan işsizleri de kapsayacak şekilde tanımlandığını ifade etmiştir. Öte yandan, prekaryanın yeni politik özneliği ve istismara dayalı tecrübeyi bütünleştiren bir kavram olarak da kullanıldığı görülmektedir (Gill ve Pratt, 2013’ten aktaran Ndam, 2016, s.31). Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere prekarya, kendi içinde farklı kavramları barındıran ve kısaca “güvencesiz çalışma” koşullarını içeren bir terimdir.

Güvencesiz ve esnek çalışma koşullarını içeren prekarya kavramının geçmişinin çok da eski olmadığı söylenebilir. Standing’e göre (2020, s. 24) prekarya terimi ilk kez geçici mevsimlik işçileri tanımlamak üzere 1980’li yıllarda Fransız sosyologlarınca kullanılmıştır. Uzunoğlu (2018, s.200), prekarya tarihçesini 1997 yılına Pierre Bourdieu tarafından kullanılan prekarite (düzensizlik) kavramına dayandırırken Oğuz (2011, s.12) ise kavramın ilk kullanımını 1963 yılına dayandırarak yine Pierre Bourdieu tarafından işçilerin çalışma şartları üzerine yaptığı araştırmasında düzenli ve düzensiz işçiler için kullandığını ifade etmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere prekarya kavramının tarih bakımından ilk kez yirminci yüzyıl yarısından sonra çalışma şekillerinde düzensizlik taşıyan emekçi kesimi tanımlamak üzere kullanıldığı söylenebilir.

Standing (2020, s.26) prekaryayı “yeni tehlikeli sınıf” şeklindeki tanımlamış ve Marksist literatürün proletarya (işçi) olarak nitelendirdiği işçi sınıfına eklenen bir kavram olduğunu ifade etmiştir. Zira prekaryanın gittikçe genişlediğini belirten Standing (2011, s.26) önlem alınmazsa bu sınıfın büyük toplumsal krizlerin merkezi olabileceğini de söylemiştir. Proletarya sınıfı belirli çalışma şartları, sözleşme ve sendikalaşmanın olduğu, sabit-zamanlı, uzun dönemli yani kazanılmış haklar içeren bir iş ortamına sahiptir (Standing, 2020, s. 20). Oysa prekarya bunun tam aksine mesleki kimlik duygusu ya da kariyer hissi olmadan, gelir güvencesi sağlayan yardım ve katkı temelli toplumsal korumalardan mahrum çalışanları temsil eder (Standing, 2020, s.38-48).

Prekarya denilen ve istikrarı olmayan sınıfın neoliberal politikaların sonucunda oluştuğu düşünülmektedir. Ferguson’a (2010, s.170-172) göre “neoliberalizm” bir taraftan sermaye sahiplerinin büyümesine diğer taraftan işçi sınıfının yaşam kalitesinde bozulmalara yol açan; eşitsizlik, güvencesizlik, kamu desteklerinin ve hizmetlerinin giderek azalması gibi ekonomik politikaların izlendiği ideolojidir. Buna paralel biçimde Hart-Landsberg (2008, s.101), neoliberal sistemin zenginlik ürettiğini, ulusötesi bir sermaye gücünde giderek artan sayıda işçinin esir haline geldiğini, sonuç olarak işsizlik, yaşam ve çalışma koşullarında kötüleşmelerin oluştuğunu ifade etmektedir. Ayrıca Standing (2011, s.1), neo-liberal modelde piyasa kurallarının rekabete bağlandığını hatta giderek artan rekabetçi anlayışla çalıştığını ve yaşamın tüm yönlerine nüfuz ettiğini, bu anlayışın işgücü piyasasında esneklik ve güvencesizlik gibi sorunlara neden olduğu belirtmektedir.

1.1.2. Prekarya Sınıfı Hakkında İlgili Araştırmalar ve Yayınlar

Prekarya sınıfı hakkında Türkiye’de yapılan tezlere bakıldığında çalışmaların daha çok sosyoloji, çalışma ekonomisi, sinema-televizyon ve radyo-televizyon, sağlık bilimleri ve antropoloji alanlarında yapıldığı görülmektedir.

Uzunoglu (2017) Türkiye'nin içinde bulunduğu politik, ekonomik, teknolojik ve sosyal dönüşüm sürecinde işverenlerin kriz söylemleri nedeniyle hızla prekarya durumuna düşen habercilerin deneyimlerini ele almıştır. Habercilerin kriz bahanesiyle işverenleri tarafından işten çıkarılmaları ve medya sektöründeki dramatik değişimlere

rağmen düşük profil sergileyerek işlerini koruma veya bireysel/kolektif reaksiyonlarla direnme çabalarını incelemiştir.

Sarıtaş (2017), esnek çalışma ve prekaryalaşma süreçlerini hemşirelerin çalışma koşullarındaki olumsuzluklar örneğinde incelemiştir. Emek sürecinin esnek hale getirilmesini ve bu sürecin toplumsal cinsiyet açısından etkilerini ele almıştır. Araştırmada sağlık sektörünün yeniden yapılanmasının, devlet müdahalesinin azalmasının ve esnek iş organizasyonlarının artmasıyla birlikte sağlık emekçilerinin çalışma koşullarının ve yaşam şartlarını daha belirsiz hale geldiği bulgularına ulaşılmıştır.

Özkan (2018), küreselleşmenin işgücü piyasalarını nasıl etkilediğini ve bu bağlamda yerel gazetecilerin prekarya kavramıyla bağlantılı deneyimlerini incelemiştir. Araştırmacı gazetecilerin mesleki güvencelerini; emek piyasası güvenliği, istihdam güvenliği, iş güvenliği, çalışma güvenliği, vasıfların yeniden üretiminin güvenliği, gelir güvenliği ve temsil güvenliği gibi yedi tip güvence tipi altında analiz etmiştir. Sonuç olarak, gazetecilerin prekaryalaşma süreçlerine maruz kalarak giderek güvencesizleşen bir sınıf olarak karşımıza çıktığını belirtmiştir.

Özcan (2019), prekaryalaşma ve güvencesizlik kavramlarını neoliberalizm bağlamında ele alarak, sağlık sektöründe taşeronlaşmanın neden olduğu güvencesiz çalışma koşullarını incelemiştir. Ankara ilinde bir kamu hastanesinde 4/B statüsünde taşeron olarak çalışan sağlık çalışanlarının deneyimlerini, güvencesiz çalışmanın sağlık sektöründe yarattığı etkileri ve sağlık çalışanlarının mücadele stratejilerini konu edinmiştir.

Kızıлтаş (2019), kapitalizmin farklı dönemlerini ve üretim süreçlerindeki değişimleri ele alarak, özellikle 1980'lerden itibaren neo-liberalizmin etkisi altında şekillenen güvencesiz çalışma koşullarını ve güvencesizleşmesiyle ortaya çıkan prekaryalaşma sürecini incelemiştir.

Çora (2019), Türk dizi sektöründeki çalışma koşullarını ele almıştır. Araştırmada dizi sektörü ekonomi-politik bir perspektiften ve çalışan kişilerin görüşleri doğrultusunda ele alınmış, üretim ilişkileri ve prekaryalaşma süreçleri bakımından incelemiştir.

Karaöz (2020), sosyolojik olarak “prekarya sınıfı” iletişim bilimi açısından da “katılımcı kültür” kavramlarıyla tanımlanan “freelance” sınıfının prekaryanın alt

demografik sınıflarından biri olarak öne çıktığını ve sayılarının her geçen gün arttığını ifade etmiştir. Çalışmada “freelance” çalışanların prekarya deneyimlerinden yola çıkılarak katılımcı kültür üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Ünal (2020), özel tiyatrolardaki oyuncuların yaşadığı maddi sorunları ve sosyal haklarını incelemiş, günümüz ekonomi politikalarının etkisiyle oyuncuların prekaryalaşma süreçlerini ele almıştır. İstanbul'daki özel tiyatrolarda çalışan oyuncularla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle, devletin tiyatroya bakışı, kültür-sanat politikaları, oyun seçimleri, popüler kültürün etkisi gibi konular incelenmiş ve bulgular devletin sanat politikaları, prekarya kavramı ve kültür endüstrisi bağlamında yorumlanmıştır.

Ada (2021) toplumların oluşumu ile eşitsizlikler arasındaki ilişkiyi tartışarak sınıf kavramının evrimini, Marx'ın ve Weber'in sınıf anlayışlarına odaklanarak ele almıştır. Araştırmada prekaryalaşma kapitalizmin etkisi ve küresel neo-liberalizmin perspektifinde incelenmiş, son olarak G. Standing'in prekarya kavramına dair görüşleri doğrultusunda tartışılmıştır.

Sezgül (2021), prekaryalaşmayı neoliberal ekonomi politikalarının yükselişi ve bu politikaların sonucunda ortaya çıkan güvencesizlik, esneklik ve metalaşma gibi kavramların toplumsal etkilerinden biri olarak tanımlamıştır. Yazar, özel sektörde başlayan prekaryalaşma sürecinin zamanla kamuya ve akademik alana yayıldığını ifade etmiştir. Çalışmada akademideki iş güvencesizliğinin bilimsel üretkenliği nasıl etkilediği, ayrıca akademideki kolay işten uzaklaştırma mekanizmalarının akademik dünyadaki etkileri incelenmiştir.

Efe (2021), Türkiye'deki yerli dizilerin popülerliğine rağmen, üretim süreçlerinde çalışanların büyük bir kısmının güvencesiz çalışma koşulları ile karşılaştığını belirtmiştir. Çalışmada dokuz senaryo yazarı ile yapılan derinlemesine görüşmeler ve 125 sektör çalışanının katıldığı çevrimiçi anket çalışması aracılığıyla senaryo yazarlarının güvencesiz çalışma koşulları ve deneyimlerine odaklanılmıştır.

Akyel (2021), insanların çalışma hayatlarının etrafında şekillenen yaşam tarzını ve ortaya çıkan ortak sınıf davranışlarının toplumsal etkilerini beyaz yakalı olarak adlandırılan orta sınıf çalışanlar örneğinde incelemiştir. 206 kişiyle anket çalışması ve 20 kişiyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilen bu çalışma

kapsamında, insanların iş yaşamlarının dışında da benzer davranışlar sergilediği ve toplumsal değişimlerin gözlemlendiği belirtilmektedir.

Akgün (2022), son on yılda Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin artışı ve buna bağlı olarak göçmenlerin çalışma hayatındaki rolünü ele almıştır. Göçmenlerin işgücü piyasasında ucuz emek olarak görülmesinin getirdiği sorunlar ve prekarya kavramı bu çalışmanın temel odak noktası olurken, göçmen kadınların ev içi hizmetlerde çalışırken karşılaştığı sorunlar, G. Standing'in prekarya kavramı bağlamında değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Koçak (2022), neoliberal politikaların etkisiyle artan esnek çalışma biçiminin büyük kentlerde rekabeti artırarak bireylerin toplumdan uzaklaşmasına neden olduğunu, güvencesiz çalışanların daha fazla çalışmak zorunda kalarak belirsizliğe itildiğini ve bunun da göçmenlere karşı olumsuz duyguların artmasına yol açtığını ifade etmiştir. Araştırmanın temel sorunsalını oluşturan prekarya emeğinin göçmen karşıtlığına etkisi bağlamında çalışmada Türkiye'de yaşayan yerli işçilerin göçmenlere yönelik tutumu incelenmiş, Suriyeli göçmenlerin sayısının artması ve güvencesiz çalışma koşullarının yaygınlaşması ile toplumda göçmen karşıtlığının arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sardoğlu (2022), Türkiye'de yıllardır var olan ücretli öğretmenlik uygulamasını inceleyerek, bu uygulamanın prekarya kavramı ile ilişkili güvencesizlik sorununu ve eğitimin metalaşmasını nasıl etkilediğini ele almıştır. Ücretli öğretmenlerin gelecek kaygısı, endişe, belirsizlik, dışlanma, düşük verimlilik ve örgütlü olamama gibi prekaryaya özgü özelliklere sahip olduğu görülmüştür. Bu durumun sadece okul içinde değil, aynı zamanda aile ve çevre ilişkilerine de yansıdığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Iğnak (2022), dünyada yaşanan hızlı değişimlerin ve toplumsal dönüşümlerin özellikle son dönemdeki küreselleşme ve iletişim araçları sayesinde nasıl şekillendiğine odaklanmıştır. Çalışmada prekarya, değişen toplumsal hareketlerin dinamiklerini ve teknolojinin rolünü anlamaya yönelik bir kavram olarak ele alınmıştır.

Erkol (2022), prekarya kavramını çağdaş sanat uygulamaları bağlamında incelemiş, kavramın farklı sanat disiplinlerindeki pratiklerine odaklanmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde prekarya kavramı Karl Marx'ın Proletarya kavramıyla

karşılaştırılmış ve iki kavram arasındaki benzerlikler ve farklılıklar açıklanmıştır. İkinci bölümde ise, sanatın prekarya kavramıyla ilişkisi incelenmiştir. Sanat ve prekarya arasındaki ilişki belli başlı sanatçılar ve örnek sanat eserleri bağlamında tartışılmıştır.

Özmen (2022), küreselleşen iş gücü piyasasında prekarya sınıfının oluşumunu ve bu sınıfa ait işçilerin yaşadığı sorunları ele aldığı araştırmasını İstanbul'daki alışveriş merkezlerinde çalışan 30 prekarya işçiyle yüz yüze görüşmeler yaparak gerçekleştirmiştir. Bu işçilerin düşük ücretlerle ve güvencesiz bir şekilde istihdam edildiği görülmüş olup AVM çalışanlarının karşılaştığı problemlere yönelik üç model geliştirmiştir: "İşyeri Esaslı Sosyal Diyalog Modeli", "İşyeri Esaslı Hizmet Modeli" ve "Çalışma Hayatının Güçlendirilmesi Modeli".

Özmen (2022), prekarya olarak nitelendirdiği sanatçı grubunun dijitalleşme dönemindeki geçiş süreçlerinin sosyal ve ekonomik hayatlarını nasıl etkilediğini, pandemi döneminin etkilerini de göz önünde bulundurarak ele almıştır. Bu süreçte sanatçıların güvencesizlik boyutundaki sorunları öne çıkmıştır. Çalışmanın sonucunda sanat sektöründeki bu durumun sadece bireysel değil, kolektif bir sorun olduğu da vurgulanmıştır.

Oğur (2023), prekarya sınıfına dahil ettiği Mersin/Akdeniz Sebze ve Meyve Hali'nde çalışan 23 kadın çalışanın yaşadığı güvencesiz çalışma koşullarını ve cinsiyetçi tutumları incelemiştir. Esnek ve güvencesiz çalışma koşullarının neden olduğu korku, endişe, gelecek kaygısı ve cinsiyetçi tutumlar bu kesimin yaşamını etkilemekte bu bağlamda araştırma toplumsal alanda çalışan ve prekarya olarak adlandırılan kadın çalışanların çalışma koşullarını ve prekaryalaşma deneyimlerini açıklamaktadır.

Kılıç (2023), kapitalizmin etkisi altında şekillenen film endüstrisinde çalışan bireylerin uzun çalışma saatleri, düşük gelirler, kısmi zamanlı ve sözleşmeli işler nedeniyle yaşadığı güvencesizlik durumlarını ele almıştır. G. Standing'in prekarya kavramını kullanarak, film endüstrisindeki bu çalışanların yeni bir güvencesiz sınıf olan prekaryaya ait olup olamayacağı sorusunu tartışmıştır.

Bulut (2023), 19. yüzyılda işçi sınıfı ve yoksulluk arasındaki ilişkinin günümüzde prekarya kavramıyla nasıl eşleştiğine odaklanmıştır. Özellikle Türkiye'de 2021 yılında yapılan uygulamalara dayanarak, prekarya ve yoksulluk arasındaki

ilişkinin cinsiyet, eğitim düzeyi, işçi statüsü ve sektör gibi faktörlere göre nasıl farklılaştığını ele almış, çalışma sonucunda prekarya ve yoksulluk ilişkisinin kadınlarda daha yüksek olduğu, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerde prekaryalaşmanın arttığı, işçiler arasında yaygın olduğu ve tarım dışı sektörlerde daha fazla olduğu görülmüştür.

1.1.3. Çalışma Yaşamında Esneklik

Esneklik olgusunu Parlak ve Özdemir (2011, s.51) 1970 yılında karşımıza çıkan ve zamanla daha görünür hale gelerek birçok ülkede pratiği artan “değişime ayak uydurabilme yeteneği” olarak özetlemişlerdir. Alkan (2007, s.34) ise kavramı iş pratiklerinin, istihdamın, emek sürecindeki standartların esnetilmesi ve yumuşatılması olarak ifade etmiştir. Kavramın sıklıkla kullanılmasını Sağlanmak (2010, 3), teknolojik gelişmeler ve piyasalarda artan rekabet ile ilişkilendirmiştir. Açıklamalardan da anlaşılabacağı üzere esneklik kavramı hızlı değişen üretim koşullarına yetişmek amacıyla çalışma sisteminde katı düzenlemeler üzerinde uygulanmış yumuşatılma yani esnetilme şeklinde açıklanabilir.

Esnekliğin çalışma koşullarında ne zaman ortaya çıktığını tanımlamak için birden fazla görüş bulunmaktadır. Başka bir deyişle, o dönemin ekonomik sistemini nitelendiren görüşler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Kapitalist üretim sisteminde birikimin temel kaynağı haline gelen esnekliğin (Müftüoğlu ve Bal, 2014, s. 209’dan aktaran: Taşkiran, 2014, s. 6) hâkim olduğu 1980’lerden günümüze küresel kapitalist sistem içerisindeki ekonomik sistemi Li (2008, s.104) neoliberal sistem olarak tanımlamıştır. Hart-Landsberg (2008, s.91-93) ise neoliberalizmden ziyade prekaryayı kapitalizmin egemenliğine bağlamakta ve bu durumu kapitalist sistemin daha büyük kârlar elde etmek amacıyla piyasada oluşturduğu serbestlik, kuralsızlık ve yeni egemenlik biçimleri ile ilişkilendirmektedir. Bunu da emekçi kesimde gözlemlenen sosyal, ekonomik ve politik tahribatları göstererek açıklamaktadır.

Neoliberal sistemde amaç bireyi toplumsallıktan ayırıştırma olarak açıklanabilir. Davies ve Bansel’e (2007, s.251) göre neoliberal ideoloji, ekonomik anlamda bireyin kendi sorumluluğunu alması ve güvenlik, sağlık, eğitim vb. ihtiyaçları kendisinin üstlenmesidir. Neoliberal sistemle ilgili olarak, Navarro, devletin sorumlu olduğu toplum ihtiyaçlarının azaltılması, piyasanın düzenlemesiz hale getirilme

abası, ticaret ve yatırımların serbestleştirilmesi gibi politikaların neoliberal teorisinin bir parçası olduğunu belirtmiştir (Navarro, 2008, s. 227). Açıklamalardan anlaşılacağı üzere, neoliberal ideoloji devletin toplumun temel ihtiyaçlarını yerine getirme konusundaki rolünü azaltarak sorumlulukları bireylere yüklemesini ve aynı zamanda piyasa, ticaret ve ekonomide esnekliğe odaklanmasını içerecek şekilde açıklanabilir.

Standing (2020, s.19), 1980’li yıllarda neoliberal sistemdeki esneklik, dahası “emek piyasasında esneklik” politikasının çok boyutlu riskleri ve güvencesiz durumları üreterek nihayetinde dünyanın birçok noktasında görülen küresel bir prekarya sınıfı oluşturduğunu ifade etmektedir. Kısacası, prekaryalık neoliberal ideolojinin temelindeki esneklik olgusunun işçi haklarının aleyhine işverenin ihtiyaçları lehinde kolayca değişime uğramasıyla ortaya çıkmıştır denebilir.

Standing, esnek çalışma modelini ekonomik yapılanma, değişen teknoloji ve küreselleşmeyi göz önünde bulundurarak tasarlamıştır. Fakat sayıları hızla artan istihdam ilişkilerindeki formları artık basit bir model ile açıklamanın mümkün olmadığını da ifade etmiştir (1999, s.102-103). Standing çalışma yaşamındaki esneklik türlerini beş farklı başlıkta ele almıştır.

1.1.4. Esneklik Türleri

1.1.4.1. Sayısal (Eksternal) Esneklik

İstihdam esnekliği veya dış esneklik olarak adlandırılan bu tür esneklik, işletmelerin merkezi veya temel işlerin devamı için zorunlu olan işgücünün dışında kalan, genellikle çevre işgücü olarak bilinen çalışanları, nitelik ve miktar açısından piyasanın talep oranına, ekonomik ve teknolojik koşullardaki değişimlere bağlı olarak kolayca ayarlayabilme yeteneğini ifade eder (Alkan, 2007, s. 35; Öztürkoğlu, 2013, s. 110). Dış esneklik, istihdam modellerinde geçici iş sözleşmeleri ve kısmi sürekli çalışma gibi uygulamaları içerir. Bu tür uygulamalar, işgücü ihtiyacının olmadığı dönemlerde katı yaptırımlar olmadan istihdam edilen çalışan sayısını azaltma esnekliği sağlar (Sağlanmak, 2010, s. 11). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, sayısal esneklik işçiler için işten çıkarmaların daha kolay olduğu ve güvenceden yoksun bir düzen anlamına gelir.

1.1.4.2. Fonksiyonel (İşlevsel) Esneklik

İşlevsel veya fonksiyonel esnekliği Alkan (2007, s. 36) şu şekilde tanımlamaktadır: Çalışanlar, asıl görevlerinin ötesinde farklı görevleri üstlenebilirler ve değişik işleri de yapabilme yeteneğine sahiptirler. Benzer bir şekilde, Parlak (2016, s. 112), şirketler için zorunlu olarak çalıştırılan kişilerin, asıl görevleri dışında birden fazla işi yapabilme yeteneğini vurgulamaktadır. Ayrıca, Sağlanmak (2010, s. 12) fonksiyonel esnekliğin, işletmenin üretim modellerindeki esneklikleri ve yeni üretim sistemleri ve modellerini benimseme ihtiyacını vurgulayarak, sonuç olarak işgücünde esnekliği artırdığını ifade etmektedir.

Sezgül (2021, s. 40) tarafından ifade edildiğine göre, bu esneklik türü işletmelere çeşitli avantajlar sağlamaktadır. İşletmeler, çalışanlarının iş bölümü, pozisyon ve görevlerini istedikleri gibi planlayabilme yeteneğine sahiptirler. Ayrıca, iş yerleri arasında bu değişiklikleri kolayca yapabilirler ve bu süreçte herhangi bir maliyetle karşılaşmazlar. Ancak, bu esneklik çalışanlar için dezavantajlar doğurabilir. Özellikle ani veya kısa süreli görev değişiklikleri, kariyer planlarını ve hedefledikleri pozisyonları olumsuz etkileyebilir ve belirsizlik artırarak prekarya sınıfına dahil edebilir.

1.1.4.3. Ücret Esnekliği

Ücret esnekliği, işyerinde çalışanların ücretlerindeki değişikliğin işletme tarafından teşvik amacıyla kullanıldığı ve belirli kurallara uygun olarak çalışanlar için ücret artışı sağlayabilen bir sistem olarak tanımlanabilir. Alkan (2007, s. 37-38), bu ücret esnekliğini, çalışanların performanslarını teşvik etmek ve değerlendirmek için kullanma şeklinde açıklamıştır. Ayrıca, işletmelerin sermayelerinin rekabet koşullarına uyum sağlama zorluklarına bağlı olarak kullanıldığını ifade etmektedir.

Ücret esnekliğinin temel ilkesi, bireysel başarıların ödüllendirilmesidir, bu hususu Demir ve Gerşil (2008 s. 71) vurgulamaktadır. İşletmeler, çalışanları teşvik etmek için performans, yaratıcılık, verimlilik, yetenek, liyakat gibi öznel faktörleri dikkate alarak teşvik edici önlemler geliştirirler ve bu şekilde çalışanların motivasyonunu artırır, yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmelerine katkıda bulunurlar. Ücret esnekliği, işletme içindeki ücretlerin bireysel olarak farklılaşmasını ve esnek bir ücret yapısını içerir (Sağlamak, 2010, s. 16).

1.1.4.4. Uzaklaştırma Stratejileri (Distancing)

Uzaklaştırma stratejisi, Parlak ve Özdemir'e (2011, s. 23) göre, 1980'lerden itibaren büyük ölçekli işletmelerin en yaygın olarak kullandığı ve aynı zamanda taşeronlaşma olarak da adlandırılan bir esnekleşme türüdür. Alkan (2007, s. 38), uzaklaştırma stratejisinin, örgütlü iş gücünün ve belirli standartların olduğu işletmelerde esnekleşmenin zor olacağını ve bu nedenle işçi maliyetlerini azaltmak için taşeronluk, kaçak/kayıt dışı işçi çalıştırma ve çocuk işçi çalıştırma gibi yöntemlere başvurulduğunu belirtmektedir. Şahin (2022, s. 11), bu yöntemlerin çalışanlar için daha düşük ücretlerin kabul edilmesine, sendikasızlığın artmasına ve bazı yasal gerekliliklerden kaçınmaya neden olduğunu ifade etmektedir.

1.1.4.5. Sürede Esneklik

Çalışma süresinde esneklik uygulamasını, ücret ödemeleri olmadan ek çalışmalarla belirli çalışma süresinin ötesine geçilmesi olarak tanımlayan Alkan (2007, s. 50), bu esnekliğin içerisinde kısa süreli çalışma, vardiyalı çalışma, dönüşümlü çalışma, kaydırılmış çalışma gibi çeşitli uygulamaların bulunduğunu belirtmektedir. Karakoç (2022, s. 5), çalışma sürelerindeki farklılığın, kayan iş süreleri, telafi çalışması, denkleştirme süresi, sıkıştırılmış çalışma haftası, evde çalışma ve kısa çalışma gibi yöntemlerle mümkün hale geldiğini ifade etmektedir.

1.1.5. Çalışma Yaşamında Güvencesizlik

Güvencesizlik terimi, çalışanların gelecekteki gelir, iş güvencesi, sosyal güvence, sağlık hizmetleri, emeklilik gibi temel haklarının belirsiz olduğu çalışma koşullarını ifade eder. Bu kavram, özellikle daha önce ele aldığımız esnek çalışma biçimlerinin artması ve iş güvencesinin azalmasıyla daha da önem kazanmıştır. Özellikle prekarya sınıfına dahil olan çalışanlar, yani güvencesiz çalışanlar, daha yüksek düzeyde güvencesizlikle karşı karşıya kalır. Ayrıca, güvencesizlik, çalışanların maddi, sosyal ve psikolojik açıdan zarar görmelerine neden olabilir ve işçi sağlığı ve güvenliği açısından risk oluşturabilir.

Güvencesizlik kavramı, özellikle neo-liberal politikaların ve esnek çalışma biçimlerinin etkisiyle ilişkilendirilebilir. İlhan (2019, s. 362), neo-liberal politikaların iş dünyasında güvencesizliği artırdığını ve esnek çalışmanın yaygınlaşmasına yol

açtığını vurgulamaktadır. Esnek çalışmanın yaygınlaşmasıyla birlikte işçi haklarının azaltıldığı, sosyal güvencelerin ortadan kalktığı, ücretlerin düşük olduğu ve kötü çalışma koşullarının olduğu bir sonuca varmıştır. Bu nedenle, neo-liberal politikaların ve esnek çalışma biçimlerinin çalışma hayatında güvencesizliği artırdığı ve işçi haklarını tehlikeye attığı söylenebilir.

Neo-liberal yaklaşımdan farklı olarak, liberal ekonomik politikaların bir sonucu olarak esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaştığını ve piyasanın işleyişine müdahale eden sosyal politikaların azaltıldığını hatta düzenlemelerin gevşetildiğini açıklayan Erdut (2004, s. 17), bu durumun işçilerin iş güvencesi, sosyal güvence gibi temel haklarını azaltarak güvencesiz bir çalışma ortamının oluşmasına zemin hazırladığını ifade etmektedir (2004, s. 14-25). Ayrıca, liberal ekonomi ideolojisinin artmasıyla sendika ve sınıf bilincinin erozyona uğrayacağını ve "eşitlik bir slogan, güvence de lüks haline geleceğini" belirtmiştir (Erdut, 2004, s. 37).

Güvencesiz çalışma koşullarının hukuki temellerine odaklanan Özveri (2012, s. 169), yasal düzenlemelerin bireysel iş haklarını koruma konusunda önemli bir rol oynadığını, ancak bu düzenlemelerin pratikte etkili bir koruma sağlayamadığını belirtmektedir. Ayrıca, günümüzde güvencesizliğin kurumsallaşarak daha etkili bir denetim sistemi oluşturduğuna dikkat çekmektedir. İş hukuku ve sendika yasalarının geçmişte yasakladığı hakların şimdi düzenlenerek etkisiz hale geldiğine vurgu yapmaktadır.

Esneklik uygulamalarının artmasıyla birlikte iş güvencesizliğinin çalışanlar üzerindeki psikolojik etkilerini inceleyen Çakır (2007, s. 136), iş güvencesizliğinin neden olduğu iş yeri memnuniyetsizliği ve gelecek endişesi nedeniyle çalışanların kuruluşlarına olan bağlılıklarının azaldığını açıklamıştır. Diğer bir çalışma olan Yüce-Selvi ve Sümer (2018, s. 13) ise iş güvencesizliği ve işsizliğin bireyler üzerindeki psikolojik etkilerini ele alarak, iş güvencesizliğinin işsizlikle karşılaştırıldığında bireylerin iş ve genel yaşamlarında daha fazla olumsuz psikolojik etkilere yol açtığını belirtmişlerdir.

Güvencesizlik deneyimi, işçilerin sınıf bilincini ve dayanışma duygusunu olumsuz etkileyebilir. Çelik'e (2013, s. 127-161) göre, güvencesiz koşullarda çalışan işçiler arasında artan bir rekabet olduğu ve daha fazla iş ve para kazanmak için birbirleriyle yarıştıkları belirtilmektedir. Bu durum, işçiler arasındaki dayanışma ve

ortak mücadele potansiyelini azaltabilir ve işçi sınıfının birliğine zarar verebilir. Ancak, bu durum yalnızca işçi sınıfı için geçerli değildir. Örneğin, Standing (2020), geniş kapsamlı bir çalışma sonucunda "prekarya" olarak adlandırdığı yeni bir sosyal sınıfı tanımlamıştır. Ona göre, neo-liberal politikalar ve küreselleşme dönemi, iş piyasalarının esnekliğini artırarak, çalışanlar ve aileleri üzerinde güvencesizlik ve risk yüklemekte ve prekarya sınıfının oluşmasına neden olmaktadır. Bu sınıf, yaşamın her alanına nüfuz eden maksimum rekabet ve piyasa kurallarına uyum zorunluluğuyla, güvencesiz bir yaşam sürdürmek zorunda kalan ve istikrarsızlığa maruz kalan bireyleri ifade etmektedir. Ayrıca, Standing (2020, 28-29), prekarya olarak adlandırdığı bu çalışanların esnek çalışma koşulları nedeniyle güvencesiz, kırılabilir ve riskli bir durumda olduklarını, devletin sağladığı imkanlardan yoksun kaldıklarını ve sınıfsal haklarının etkisiz olduğunu vurgulamaktadır.

1.1.6. Prekarya ve Müzisyenlik İlişkisi

Bu çalışmanın temel odak noktası, müzisyenlerin prekarya koşullarıyla ilişkisi konusundaki düşüncedir. Müzisyenler, işlerinin güvence altında olmaması, emeklerinin yeterince maddi getiri sağlamaması nedeniyle birden fazla işte çalışmak zorunda kalmaları, sosyal güvencelerinin eksikliği, emeklilik planlarının olmaması ve hatta sağlık sigortasından yoksun bazı durumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu bağlamda, müzisyenlik mesleğinin, çeşitli nedenlerle bu mesleği icra edemeyen kişileri içeren bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Ayrıca, alaylı ve eğitilmiş müzisyenlerin yer aldığı bu grup, mezuniyet sonrası istihdam bulamayan kişilerin eklenmesiyle giderek büyümektedir. Bu nedenle, bu çalışmanın "Genişleyen Bir Prekarya Sınıfı Olarak Müzisyenler" başlığında ele alınması mevcut düzeni açıklaması nedeniyle de tercih edilmiştir.

Müzisyenler, yaşamlarını müzik icrasıyla kazanç sağlayarak geçiren kişiler olarak bilinirler. Dönmez (2007, s. 9-10-15) müzisyenliği üç farklı boyutta ele almış ve müzik eğitimi şekillerine göre sınıflandırmıştır: profesyonel, esnaf ve uzman müzisyenlik. Ede (2011, s. 5) konservatuar mezunu olan müzisyenleri profesyonel olarak değerlendirmektedir. İmrik ve Kaya (2016, s. 4-5), eğlence sektörü çalışanları bağlamında müzisyenliği toplumsal bir perspektiften ele alarak, düzenli bir gelire sahip olmayan ve anlık kazançlar elde eden bir meslek grubu olarak tanımlamışlardır.

Bayramlı (2014, s. 164-195) çalışmasında sokak müzisyenlerini maddi kazanç elde etmek amacının yanı sıra tercih ettikleri yaşam tarzı, repertuar ve ekonomik özgürlüğü içselleştirdikleri bir değer olarak ele alırken, bireysel girişimciliğin bir örneği olarak değerlendirmiştir.

Sağiroğlu'na (2019, s. 39) göre müzisyenlik, kayıt endüstrisiyle birlikte sürekli değişiyor ve yeni müzisyen kimlikleri yaratıyor. Görgülü (2018, s. 21) bu bağlamda "stüdyo müzisyeni" örneğini verirken, bu kişilerin aynı zamanda sahne müzisyeni kimliğini de taşıyabileceğine dikkat çekmiştir. Öztürk ve Karahasanoğlu (2015, s. 799), sosyal medyanın müzisyenlerin konumunda değişikliklere yol açtığına ve müzisyenlerin kamuya daha görünür hale geldiğini, yeni sahnelerinin sosyal medya platformları olduğunu belirtmişlerdir.

İmİK ve Kaya (2016, s. 5) eğlence sektöründe çalışan müzisyenlerin düzenli bir iş yapma şansının olmadığını ve bu nedenle ekonomik sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ekonomik sıkıntılar, Durmaz (2012, s. 31) tarafından özellikle eğlence sektöründe çalışan Çingen/Roman müzisyenler bağlamında ele alınmış ve sektörün belirsiz ücretler, değişken çalışma saatleri, düşük sendika üyeliği ve eksik sosyal güvence gibi sorunlar içerdiği ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Ede (2011, s. 18), konservatuar eğitimi almış mezun müzisyenlerin istihdam zorlukları yaşadığını ve bu durumun sanatsal kariyerlerine olumsuz etkiler yarattığını vurgulamıştır. Bayramlı (2014, s. 198), sokak ve metro gibi yerlerde solo performanslar sergileyen konservatuar öğrencilerinden oluşan müzisyenlerin gelirlerini sokak performanslarından sağladıklarını açıklamıştır.

Görgülü (2018, s. 25), Türkiye'deki birçok müzisyenin güvencesiz bir şekilde konserler ve performanslarla günlük gelir elde etmek zorunda kaldığını belirtmiştir. Öztürk ve Karahasanoğlu (2015, s. 804), sosyal medya döneminde müzisyenlerin gelir elde etmek için kendilerini ve müziklerini geniş kitlelere tanıtmamanın yollarını ararken bütçe ayırarak sosyal medya reklamları verme ve sektör içindeki ilişkilere dayanma gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Yener ve Apaydınlı (2016, s. 242), müzik öğretmeni olarak mezun olan bireylerin mezuniyet sonrasında işsizlik sorunuyla karşı karşıya kaldığını ve bu durumun mezun sayısının işe alınan sayısından çok daha fazla olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Farklı bir bakış açısı sunan Özmenteş, popüler müzik türlerinin daha fazla izlenme ve dinlenme oranlarına sahip olması nedeniyle klasik müzik müzisyenlerinin büyük ölçüde prekarya sınıfının bir parçası haline geldiğini öne sürmektedir. Bu durum, ülkemizde klasik müzik müzisyenlerine olan talebin pop müzisyenlerine göre daha düşük olması nedeniyle klasik müzik müzisyenlerinin ekonomik zorluklarla karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Son yıllarda artan konservatuar sayısı ile birlikte, devlet tarafından finanse edilen müzik kurumlarında iş bulma olasılığı düşük olan bu müzisyenlerin özel dersler verme, sözleşmeli müzisyenlik yapma ve eğlence sektöründe çalışma gibi farklı gelir kaynaklarına yönelmeleri gerektiği bir gerçektir. Bu durum, prekarya sınıfının içinde daha fazla müzisyenin yer almasına neden olmuş ve bu sınıfın giderek genişlediğini göstermektedir (Özmenteş, 2020, s. 311).

Müzisyenler aynı zamanda -her ihtimale karşı- sözleşmeli/yarı-zamanlı/saatlik üzerinden müzik öğretmenliği veya farklı sektörlerde iş gücüne de devam etmeleri göz önünde bulundurulması gereken önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Genellikle geçici işlerde çalışan ve sabit bir maaş sabit bir saat gibi kesin hatlara sahip olmayan zor şartlardaki iş durumları, “faturalarını ödeyebilmek için ya da çalıştıkları işlerden birisini kaybetme ihtimaline karşı iki yarı zamanlı işte birden çalışmak zorunda kalmaları” (Standing, 2020, s.67) müzisyenleri birden fazla iş yapmak durumuna sürüklemektedir.

Bulut'a göre (2023, s.33), prekarya sınıfı üyelerinin çalışma koşulları ve esnekliği arttıkça, yeni çalışma tarzlarının getirdiği ek ücretlerin de farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Müzisyenlerin çalışma şartları ve ücretlerinin esnek olduğu işlerde çalıştıkları göz önüne alındığında, bu durum müzisyenlerin prekarya sınıfı ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca Aydın, müzisyenlerin genellikle düzensiz işlerde ve güvencesiz bir şekilde zorlu çalışma saatleriyle karşı karşıya kaldığını ifade ederek, Post-Fordist emek modeli ve belirsizlik için üretilen estetik değerin, müzisyenlerin müzikal kariyerlerinin ele alınma biçimlerini nasıl etkilediğine dair sonuçlara ulaşmıştır (2019, s. 24-44).

Sanat emekçilerinin, güvencesiz, kontratlı, proje bazlı veya yarı-zamanlı çalışma koşullarının zaten mevcut olan sorunları büyüttüğü ve pandemi döneminde bu sorunların bir krize dönüştüğüne dikkat çeken Özmenteş (2020, s.306), devlete bağlı müzik icracıları haricinde sahne, konser, turne gibi etkinliklerle geçimini sağlayan özel

grup veya orkestra müzisyenlerinin, önlemler nedeniyle iptal edilen ve ne zaman başlayacağı belli olmayan etkinlikler sonucu gelir kaynaklarının aniden ortadan kaybolmasıyla, prekarya sınıfına dahil olan müzisyenlerin sorunlarının daha da derinleştiğini belirtmiştir.

Müzisyenlerin verimli olmaları ve kariyerlerinde ilerlemeleri için sürekli olarak yenilikler eklemelerinin önemli olduğu kabul edilmektedir. Aydın (2019, s.63-64), müzisyenlerin müzikal olgunluğunun, yoğun çalışma ve egzersizlerle doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Ancak, sadece müzikle uğraşmayan müzisyenlerin, ikinci bir meslekle uğraşanlara göre daha istikrarlı olduğunu ve ikinci bir meslek sahibi olan müzisyenlerin bu dengeyi sürdürmenin zor olduğunu ifade etmiştir. Bu dengeyi sürdürmek, müzisyenlerin iş hayatında esnek ve güvencesiz çalışma koşullarına maruz kalmalarına yol açabilir ve kariyerlerinde ilerleyebilmek için kendi müzik tercihlerinden ödün vermek zorunda kalmalarına neden olabilir. Ayrıca, geçim sorunlarına kişisel çözümler üretme sürecinde, müzisyenleri üç grupta değerlendirmek mümkündür: Müziğin çekirdeğini oluşturan alanlarda gelir elde edenler, müzikle daha dolaylı ilişkili işlerde gelir elde edenler ve müzik dışı işlerde çalışanlar.

1.1.7. Okullaşma

Prekarya sınıfının genişlemesi, düşük ücretli, güvencesiz ve esnek işlerin yaygınlaşması, sözleşmesiz işlerin artması, kısmi süreli çalışmaların sayısının artması, geçici iş ilişkilerinin artması ve serbest meslek sahiplerinin sayısının artması gibi faktörlerden kaynaklanmıştır. Bu nedenle, prekarya sınıfının gün geçtikçe büyüdüğünü söylemek yanlış olmaz. Gezer-Aydın (2021, s.205), iş güvencesizliğinin artması sonucu prekarya sınıfının daha fazla kişiyi içine aldığını vurgulayarak bu sınıfın genişlediğini belirtmiştir. Ayrıca, kemer sıkma politikalarının uygulanmasıyla birlikte yoksulluk ve ekonomik belirsizliğin arttığı, bu da prekaryanın genişlemesine katkı sağladığı açıktır. Gelir adaletsizliğinin zaman içinde artması da prekaryanın genişlemesine neden olan bir diğer faktördür.

Standing, dünya genelindeki neoliberal politikaların etkilerinin metalaşma biçiminde ortaya çıktığını ve bu nedenle her şeyin bir meta haline getirildiğini ileri sürerek, piyasa güçlerinin her şeyi yönlendirdiğini belirtmiştir (2014, s.52'den akt. Sezgül, 2021, s.38). Bu durumun prekaryanın daha da genişlemesine yol açtığını ifade

etmiştir. Prekaryanın genişlemesine katkı sağlayan önemli bir faktör ise neoliberal politikaların etkisiyle eğitimin metalaştırılmasıdır. Eğitimin artık bir hak olmaktan çıkıp parayla satın alınabilen bir meta haline gelmesi, prekaryanın yayılmasına neden olmaktadır (Sezgül, 2021, s.39-40). Standing (2011, s.67), ekonomik geri dönüşü olmayan bir yatırım malı olarak satılan eğitimin ticarileştirildiğini ve bu durumun basitçe bir dolandırıcılık olduğunu ifade etmiştir.

Prekarya koşullarının etkisi altında olan lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi almış bireylerin, daha iyi çalışma koşullarına sahip olma umuduyla eğitimlerini tamamladıkları düşünülmektedir. Çünkü, Standing'in (2011, s. 68) ifade ettiği gibi neoliberal devlet, eğitim sistemlerini "insan sermayesi" oluşturma amacıyla dönüştürmüş ve bu, küreselleşmenin en olumsuz yönlerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Apaydın ve Yener (2016, s. 226) tarafından belirtildiği gibi, mesleki müzik eğitimi alan mezunlar, son yıllarda ciddi istihdam sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu kişiler, müzik alanında yüksek eğitim almış olmalarına rağmen, müzik sektöründeki belirsizlik, düşük istihdam garantisi ve düzensiz çalışma koşulları gibi zorluklar nedeniyle prekarya sınıfına dahil olmaktadır. Mezuniyet sonrası gelir dalgalanmaları, sık iş değişiklikleri ve sosyal güvence eksiklikleri, müzik profesyonellerinin kariyer süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, yüksek eğitilmiş müzik profesyonelleri dahil olmak üzere mezun müzisyenler, iş güvencesi ve gelecek kaygısı arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Bununla birlikte, lisans, yüksek lisans ve doktora gibi farklı eğitim seviyelerine sahip olanlar, belirsiz iş fırsatları, düşük gelir seviyeleri ve istikrarsız çalışma koşulları gibi özellikler nedeniyle prekarya koşullarına giderek daha fazla maruz kalmaktadır.

Özellikle serbest çalışan müzisyenler, iş güvencesi eksikliği nedeniyle maddi ve sosyal istikrar konusunda zorluklar yaşamaktadır. Bu durum, eğitim düzeylerinin prekarya koşullarından koruma gücüne sahip olmadığını göstermektedir. Bu konuda Gök (2018, s. 294), ülkedeki istihdam fırsatlarının, mesleki müzik eğitimi alan öğrenci sayısının üzerinde olduğuna dikkat çekmiştir.

Öte yandan Apaydın ve Yener (2016, s. 237), mesleki müzik eğitimi alan tüm mezunların, farklı unvanlara sahip olsalar da, iş alanlarının birbirine karıştığını ve istihdam konusunda zorluklar yaşadığını belirtmiştir. Demirci ise konservatuarlar ve

güzel sanatlar fakülteleri gibi mesleki müzik eğitimi veren kurumlardan mezun olanların istihdam imkanlarının kısıtlı olduğunu ve bu nedenle mezunların müzik öğretmenliği gibi alanlara yönlendiklerini açıklamıştır (2017, s. 1071-1072).

2019-2020, 2020-2021, 2021-2022 öğretim yıllarında lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde müzik alanında eğitim veren bölümlerin mezun sayıları Tablo 1.'de sunulmuştur¹.

Tablo 1. Bölüm, Öğretim Düzeyleri ve Yıllara Göre Müzik Alanı Mezun Sayıları

Bölümler	Bölüm, Öğretim Düzeyleri ve Yıllara Göre Mezun Sayıları								
	Lisans			Yüksek Lisans			Doktora		
	2022	2021	2020	2022	2021	2020	2022	2021	2020
Bando Şefliği	4	2	2	-	-	-	-	-	-
Caz	8	7	6	-	-	-	-	-	-
Çalgı	12	17	11	-	-	-	-	-	-
Çalgı Eğitimi	10	12	9	6	11	-	-	-	-
Çalgı Yapım	13	8	9	-	-	-	-	-	-
Çalgı-Ses	-	-	2	3	1	-	-	-	-
Duyusal Ses Sanatları Tasarımı	5	8	9	-	-	-	-	-	-
Etnomüzikoloji ve Folklor	6	2	3	1	-	-	-	-	-
Fagot	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Flüt	1	1	-	3	1	-	1	1	1

¹ Verilerin kaynağı ve daha fazla bilgi için bkz. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023a; 2023b; 2023c.

Geleneksel Çalgılar	1	2	4	-	-	-	-	-	-
Geleneksel Türk Halk Müziği	14	23	48	-	-	-	-	-	-
Geleneksel Türk Müziği	55	57	41	-	-	-	-	-	-
Geleneksel Türk Müzikleri	-	-	1	11	8	8	-	-	-
Genel Müzikoloji	4	5	7	1	1	4	1	3	2
Gitar	3	10	5	-	3	-	-	-	-
Keman	5	8	9	3	-	-	-	-	1
Klarnet	1	2	2	2	-	-	2	-	-
Kompozisyon	11	10	2	-	3	3	-	1	-
Kompozisyon ve Orkestra Şefliği	4	-	5	2	1	1	1	-	1
Kontrbas	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Koreoloji	1	1	2	-	-	-	-	-	-
Koro	3	3	9	-	-	-	-	-	-
Müzik	292	320	265	110	111	86	28	22	15
Müzik Bilimleri	78	111	101	20	19	22	3	5	-
Müzik Bilimleri ve Teknolojisi	-	-	-	4	1	3	5	5	-
Müzik Eğitimi	-	-	-	139	91	77	28	34	30

Müzik Öğretmenliği	797	891	843	-	-	-	-	-	-
Müzik Performansları	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Müzik Teknolojisi	62	91	69	4	2	2	-	-	-
Müzik Teorisi	18	22	22	9	1	-	-	1	3
Müzik Teorisi ve Kompozisyon	-	-	-	2	-	4	-	-	-
Müzik Toplulukları	11	15	16	-	-	-	-	-	-
Müzik ve Sahne Sanatları	-	-	-	3	5	5	4	5	-
Müzikoloji	100	109	91	29	16	17	-	1	-
Müzikoloji ve Folklor	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Müzikoloji ve Müzik Teorisi	-	-	-	-	-	-	5	2	2
Müzikte Yorumculuk	-	-	-	4	3	7	-	1	-
Nefesli Çalgılar ve Vurmalı Çalgılar	10	6	4	-	-	-	-	-	-
Obua	2	1	-	2	-	-	-	-	-
Opera	51	72	47	3	5	7	2	-	-
Opera Şarkıcılığı	5	6	7	-	-	-	-	-	-

Opera	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Şarkıcılığı ve Rejisörlüğü									
Opera ve Konser Şarkıcılığı	9	10	16	-	-	-	-	-	-
Orkestra Şefliği	-	-	-	2	-	5	-	-	-
Osmanlı Dönemi Karşılaştırmalı Müzik	1	4	5	-	-	-	-	-	-
Piyano	26	38	26	3	4	1	2	4	1
Piyano ve Arp	-	-	-	-	2	1	3	4	2
Piyano ve Gitar	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Piyano, Arp ve Gitar	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Piyano-Arp-Gitar	9	21	14	-	-	-	-	-	-
Popüler Müzik Şarkıcılığı	2	4	3	-	-	-	-	-	-
Sahne Sanatları	57	68	49	20	24	12	6	3	3
Saksafon	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ses Eğitimi	98	124	100	6	1	-	-	-	-
Ses Teknolojisi	-	-	-	7	4	11	-	-	-
Şan	15	15	26	-	-	-	-	-	-
Trombon	-	1	-	1	-	-	1	1	-
Türk Din Musikisi	26	19	19	5	3	9	5	-	-

Türk Din Musikisi Tarihi	-	-	-	2	8	3	-	-	-
Türk Halk Müziği	49	37	45	-	-	-	-	-	-
Türk Halk Müziği Çalgı Eğitimi	5	5	4	-	-	-	-	-	-
Türk Halk Müziği Ses Eğitimi	7	4	7	-	-	-	-	-	-
Türk Musikisi	29	38	25	22	25	13	1	1	7
Türk Müziği	123	112	100	37	31	22	8	6	5
Türk Müziği Temel Bilimler	19	18	25	-	-	-	-	-	-
Türk Müziği Teorisi ve Etnomüzikoloji	-	-	-	1	1	3	-	-	-
Türk Sanat Müziği	21	32	27	-	5	-	-	-	-
Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi	17	9	8	-	-	-	-	-	-
Türk Sanat Müziği Temel Bilimler	27	14	9	-	-	-	-	-	-
Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar	22	23	28	-	1	3	-	4	1
Viyola	3	2	4	-	-	-	2	1	-

Viyolonsel	-	2	4	3	-	-	1	2	1
Vurmali	2	1	-	1	1	1	1	-	-
Çalgılar									
Yaylı Çalgılar	36	64	49	3	1	-	-	7	2
Yaylı Çalgılar	8	6	6	-	-	-	-	-	-
Yapımı									
Toplam	2203	2496	2252	474	394	331	112	115	77

Tablodan görüldüğü üzere, 2021-2022 öğretim yılında lisans programından 2203, yüksek lisans programından 474 ve doktora programından 112 kişi mezun olurken; 2020-2021 öğretim yılında 2496 kişi lisans, 394 kişi yüksek lisans ve 115 kişi doktora programından mezun olmuş; 2019-2020 yılında ise lisans programından 2252 kişi, yüksek lisans programından 331 kişi ve doktora programından sadece 7 kişi mezun olmuştur. Ancak mezun sayılarının yüksek oluşu, bu kişilerin aldıkları mesleki eğitim doğrultusunda istihdam edilecekleri konusunda ciddi şüpheleri beraberinde getiriyor. Özellikle her yıl KPSS ile yapılan müzik öğretmenliği atamaları incelendiğinde, yeterli istihdamın sağlanamadığı açıkça görülmektedir.

Tablo 2. Millî Eğitim Bakanlığı Müzik Alanı Sözleşmeli Öğretmenlik Atama Sayısı²

Yıllara Göre Öğretmenlik Atamaları	Müzik			Müzik Aletleri Yapımı		
	Kontenjan	Başvuru Sayısı	Atama Sayısı	Kontenjan	Başvuru Sayısı	Atama Sayısı
2023 Mart Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması	637	2545	637	1	4	1
2022 Temmuz Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması	112	564	112	-	-	-
2021 Mart Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması	458	2569	458	-	-	-
2021 Eylül Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması	350	1852	350	1	15	1
2020 Ocak Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması	348	1832	348	-	-	-
2020 Ocak Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması (Ek Atama)	-	-	1	-	-	-
2020 Haziran Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması	347	1465	347	-	-	-
2020 Haziran Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması (Ek Atama)	-	-	3	-	-	-

² Verilerin kaynağı ve daha fazla bilgi için bkz. (MEB, 2023a; 2023b; 2023c; 2023d; 2023e; 2023f; 2023g; 2023h)

Tablodan anlaşılacağı üzere, müzik öğretmenliği atama sayıları ile başvuru sayıları arasında önemli bir fark göze çarpmaktadır. Müzik öğretmenliği eğitimi tamamlayan mezun sayılarına baktığımızda, 2021-2022 öğretim yılında 797, 2020-2021 yılında 891, 2019-2020 yılında ise 843 kişi olduğunu görüyoruz. Ancak atama için yapılan başvuru sayılarının mezun sayılarından daha fazla olduğunu ve hatta bazı yıllarda mezun sayılarına çok yakın olduğunu gözlemliyoruz. Bu durum, müzik öğretmenliği eğitimi almayan kişilerin bile atama sınavlarına girdiğini ve kendi alanlarında iş bulamadıklarını düşündürmektedir. Mezun sayıları sürekli arttıkça, işsiz mezunların sayısının da artması sonucu, müzisyenlerin genişleyen bir prekarya sınıfına dahil olduğunu söyleyebiliriz.

Bu konuyla ilgili önemli bir nokta da müzik alanındaki mezun sayısının Türkiye genelinde yaygınlaşmasının sebebi olan meslekleşme ve okullaşmadır. Modernleşme bağlamında, Anadolu'da her geçen gün yeni mesleki müzik eğitimi veren kurumların açılması, ancak mevcut durumda artan mezun sayısının potansiyel iş olanaklarına oranla hızla arttığını göstermektedir. Başka bir deyişle, her yeni kurum, mezun müzisyenleri istihdam edemeyecekleri bir alanda yetiştirmekte ve sonuç olarak istihdam edilemeyen mezunlar havuzunu, yani müzisyen prekaryasını daha da genişletmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu noktaya dek verilen kavramsal arka plan, önceki araştırma bulguları ve resmi veriler mesleki müzik eğitimi alan müzisyenlerin de artık genişleyen bir prekarya sınıfının parçası olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda araştırmada şu soruya yanıt aranmaya çalışılmıştır: Genişleyen prekarya sınıfının bir parçası olarak müzisyenlerin deneyim ve sorunları nelerdir?

1.3. Alt Problemler

1. Müzisyenlerin mesleklerinde karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
2. Müzisyenlerin eğitim geçmişlerinin mesleki yaşamlarına katkısı nedir?
3. Müzisyenler meslek birliklerine üye olma gibi mesleki örgütlenme haklarını kullanmakta mıdır?
4. Müzisyenlerin sosyal güvenlikleri ne durumdadır?

5. Müzisyenlerin çalışma koşulları nelerdir?
6. Müzisyenlerin iş güvenceleri var mıdır?
7. Araştırmacının veri toplama sürecinde konu ile ilgili gözlem ve deneyimleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı prekarya sınıfına dahil olmaya başlayan mesleki müzik eğitimi almış müzisyenlerin katılımıyla daha da genişlemiş olan prekarya müzisyen sınıfının çalışma yaşamındaki sorunları ve iş güvencelerini incelemektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın müzisyenlerin günlük hayatındaki zorlukları açıklamakla kalmayıp, bu sorunları prekarya kavramı ile ilişkilendirilmesi bakımından önemli olduğu, ilgili alanyazına da bu açıdan katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu çalışma prekarya kavramı ve güvencesiz çalışan müzisyenler ile sınırlıdır.
2. Araştırma Antalya il merkezindeki 10 müzisyen ile sınırlıdır.
3. Araştırma altı aya yayılmış bir dizi görüşme ve alan gözlemleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama teknikleri ve veri analiz teknikleri açıklanmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma modellerinden biri olan durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Merriam (2013), durum çalışmasını bireysel ve toplumsal düzeyde gerçekleşen olayları derinlemesine anlamak ve açıklamak için kullanılan bir araştırma yöntemi olarak tanımlamıştır. Bu nedenle, araştırma modelinde durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda, araştırmada müzisyenlerin çalışma koşullarını açıklamak amacıyla kişilerin görüşleri alınarak durum tespiti yapılmıştır.

2.2. Katılımcılar

Bu araştırmada katılımcılar tipik durum örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. “Tipik durumlar, evrende yer alan çok sayıdaki benzeri arasından genel olarak incelenen olay veya olguyu açıklayabilecek düzeyde bilgi içeren durumlardır” (Patton, 2005, akt. Baltacı, 2018, s.251). Tipik durum örnekleme yönteminin kullanılma nedeni Antalya ilinin turizm açısından son derece aktif, bu nedenle hizmet sektöründe önemli yer alan sayısı hayli fazla eğlence mekanları ve canlı müziklere sahip, tüm bunların doğurduğu büyük müzisyen kitlesine ev sahipliği yapıyor olmasıdır.

Araştırma, müzisyenlerin çalışma şartlarını incelemek ve yaşanan sorunları belirgin kılmak üzere Antalya ilinde müzisyenlik yapan 10 kişi ile gerçekleştirilmiş olup görüşmeler ortalama 25 dk. sürmüştür. Katılımcıların demografik verileri “K” kısaltması ile aşağıda Tablo 3.’de verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Verileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Çalgı	Mesleki Deneyim Süresi
K1	Erkek	33	Yüksek Lisans	Bas Gitar	15 Yıl
K2	Erkek	35	Lisans	Solist/Gitarist	13 Yıl
K3	Erkek	46	Lisans	Solist/Gitarist	22 Yıl
K4	Erkek	25	Yüksek Lisans	Kabak Kemane	3 Yıl
K5	Erkek	27	Lisans	Bağlama/Bateri	5 Yıl
K6	Erkek	27	Yüksek Lisans	Solist/Gitarist	5 Yıl
K7	Kadın	33	Yüksek Lisans	Solist/Keman	11 Yıl
K8	Kadın	25	Yüksek Lisans	Yan Flüt	3 Yıl
K9	Kadın	36	Lisans	Solist/Keman	12 Yıl
K10	Kadın	25	Lisans	Solist/Piyano	3 Yıl

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Türnüklü'ye (2000, s.547) göre yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırmacı önceden belirlenmiş sorulara ek görüşme sırasında sorular ekleme çıkarma esnekliğine sahiptir. Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken alanda mevcut kavram ve teorik literatürden faydalanılmış; araştırmacı ve danışmanın uzman görüşü, mesleki deneyim ve gözlemleri göz önünde bulundurulurken bu konu hakkında daha önce yapılmış olan bilimsel araştırmalardan yararlanılmıştır.

Çalışmada inanılrlığı arttırmak için katılımcı teyidi (member checking) yöntemi kullanılmıştır. Katılımcı teyidi Başkale'ye (2016, s.24) göre “katılımcılara çalışma bulgularının kendi düşüncelerini doğru yansıtıp yansıtmadığını sorarak” elde edilir. Bu çalışmada katılımcı teyidi görüşmenin doğasını bozmayacak şekilde çapraz sorular ve ikinci tur görüşmelerle sağlanmıştır.

Çalışmanın güvenilirliği triangulation (üçgenleme) tekniği ile sağlanmıştır. Üçgenleme “iki ya da daha fazla veri toplama yönteminin (örneğin, görüşmeler ve

gözlemler) ya da iki ya da daha fazla veri kaynağının (örneğin, farklı grup üyeleriyle bireysel görüşmeler) sonuçlarının karşılaştırılmasıdır” (Başkale, 2016, s.25). Bu araştırmada da güvenilirliği sağlamak üzere kullanılan üçgenleme tekniğinde görüşme, gözlem ve ilgili alanyazın verileri birlikte kullanılmış ve veri çeşitlemesi sağlanmıştır.

2.4. Veri Analiz Teknikleri

Bu araştırmada veriler nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Gül ve Nizam’a (2021, s.182) göre içerik analizi belirli kelimelerin temaların ya da kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini ölçebilen bir araştırma tekniğidir.

İçerik analizinde Saldana’nın (2009) “Nitel Araştırmada Koddan Teoriye Modeli” tercih edilmiştir. Saldana’ya göre nitel araştırmada kod “dile dayalı veya görsel verilerin bir kısmı için özetleyici, dikkat çekici, özü yakalayan ve/veya çağrıştıracı bir nitelik atayan bir kelime veya kısa ifadedir” (2009, s.3 Akt. Özmenteş, 2021, s.190). Bu yöntem sayesinde Özmenteş’in (2021, s.190) belirttiği üzere karmaşık veya dağınık bir durumdaki veriyi daha anlaşılır göstergelere indirgeyerek daha net bir şekilde algılamasını sağlanmıştır.

Kodlama sürecinin basamaklarını açıklayacak olursak, görüşme verilerinin tümü metne dönüştürülmüş ve metin tamamen okunmuş, birinci döngüde kod olarak göze çarpan ilk hususlar “in vivo” kodlama tekniğiyle belirlenmiş, ikinci döngüde bu kodların ne anlama geldiğine ilişkin ortak kategoriler üretilmiş ve bu kategori/kategoriler temaya dönüştürülmüştür. Buradaki amaç verileri giderek daha belirgin kavramlar altında açıklamaktır. Kodlamaların geçerliliği araştırmacı ve danışmanın katıldığı uzman incelemesi (peer debriefing) ile sağlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak toplanan bulgular alt problemler halinde sırayla sunulmuştur.

3.1. Müzisyenlerin Mesleklerinde Karşılaştıkları Güçlükler

“Müzisyenlerin mesleklerinde karşılaştıkları güçlükler nelerdir?” şeklinde belirlenen birinci alt probleme yanıt bulmak için yapılan görüşmelerden elde edilen verilere yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 4.’de sunulmuştur.

Tablo 4. Müzisyenlerin Mesleklerinde Karşılaştıkları Güçlüklerle İlişkin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşme Verileri	Kodlar	Alt Kategori	Kategori	Tema
“...zorlukları ikiye ayırabiliriz. maddi ve manevi olarak... mekan sahipleriyle anlaşılamamak, işte düzensiz çalmak , mesela aylarca çalmayacağım belli bu yüzden uzun vadeli bir plan yapamıyorsun... ”	Maddi ve manevi Mekan sahipleriyle anlaşılamamak, işte düzensiz çalışmak	Çalışma koşulları ve iş ortamı zorlukları	Zor koşullar Değersizlik Ücret adaletsizliği	Ötekileşme
“...müzisyenlere karşı hayat onlara güzel algısı olduğu için dışarıdan sürekli, onun psikolojik savaşı oluyor ”	Uzun vadeli bir plan yapamıyorsun hayat onlara güzel algısı psikolojik savaşı oluyor	Sahne yapmanın zorluğu	Cinsiyet temelli zorluklar	
“... ekip mevzuatı bir ekip oluşturmak o ekibin içerisinde kalmak sıkıntı ”	ekip mevzuatı ekibin içerisinde kalmak sıkıntı	Mesleği değersiz görülmesi ve küçümsenmesi		
“...çok yaşadığım bu adaletsiz fiyat payaşımı ”	adaletsiz fiyat payaşımı			
“... düşük ücrete zorluyorlar müşteri odaklı ”	düşük ücrete zorluyorlar			

ilerleme müzisyene değer vermeme...
müzisyenleri olabildiğince daha da **küçük görüyorlar**"

müşteri odaklı ilerleme müzisyene değer vermeme küçük görüyorlar

Düşük ücret ve adaletsiz fiyat paylaşımı

"...alanım Türk Halk Müziği çok fazla iş alanı bulunmayan bir müzik türü"

Türk Halk Müziği çok fazla iş alanı bulunmayan bir müzik türü

Alanında iş bulma zorlukları

"...çevre bu konuda çok önemli müzisyenler ile tanıştıkça işe gidebildim"

müzisyenler ile tanıştıkça işe gidebildim

Müzisyenler ile tanışmanın iş bulma konusunda etkisi

"...başlarda iş bulma konusunda inanılmaz zorlandım çünkü çoğunlukla kadın müzisyen aranıyordu"

iş bulma konusunda inanılmaz zorlandım

Kadın müzisyenlerin cinsiyet temelli ayırım

"...yönetici ve patron konumundaki insanların bize saygı duyulmaması konusunda çok zorluklar yaşadım."

saygı duyulmaması konusunda

İş tereddütleri ve düzen yoksunluğu

"...iş gelecek mi öncelikle onun bir stresini yaşıyorsun çünkü belirli bir düzende çalışmıyorsun."

iş gelecek mi öncelikle onun bir stresini yaşıyorsun

Kadın müzisyenlerin sorunu müzik değil dış görünüşün önemi

"...yaptığım iş zorunlulukmuş gibi karşılandı müzik yapıyorsun, o da işte çay dağıtıyor aynısıdır."

yaptığım iş zorunlulukmuş gibi karşılandı

“...sen bayan solistsin	bayan solistsin	
insanların sana	insanların sana	
bakışı ve saygısı	bakışı ve	
çok daha değişik	saygısı çok	Kadın
ve çirkin	daha değişik ve	müzisyenin
boyutlara	çirkin	cinsiyet temelli
gidebiliyor ve	boyutlara	mağduriyet ve
mekan sahibi de	gidebiliyor	işinden olma
bazen sana bu		endişesi
yaptığın verdiği		
tepkiden dolayı	tepkiden dolayı	
işinden	işinden	
olabiliyorsun”	olabiliyorsun	

“... kadının,	
sahnede	
Türkiye’de	Türkiye’de
kadın müzisyen	kadın müzisyen
olmak çok zor	olmak çok zor
cinsiyet	
anlamında çünkü	müziğine
müziğine	bakmıyorlar
bakmıyorlar	vücuduna
vücuduna	bakıyorlar
bakıyorlar.”	

Müzisyenler, maddi ve manevi zorluklarla karşılaşmaktadır. İşverenlerle anlaşmada güçlük çekmek, düzensiz çalışmak ve uzun vadeli plan yapamamak gibi sorunlarla mücadele etmektedirler. Ayrıca, müzisyenlere dışarıdan güzel bir yaşam algısı dayatıldığı için içsel bir psikolojik mücadele yaşamaktadırlar. Sahne yapmanın zorlukları, ekip oluşturma ve ekibin içinde yer alma zorlukları, adaletsiz fiyat paylaşımı ve düşük ücret gibi maddi sorunlar da müzisyenlerin karşılaştığı başlıca zorluklar arasındadır. Kadın müzisyenler ise cinsiyet temelli ayrımcılık, dış görünüşlerinin önemsenmesi ve işlerini kaybetme endişesi gibi özel zorluklarla mücadele etmektedirler. Yapılan içerik analizinde “Çalışma koşulları ve iş ortamı zorlukları, Sahne yapmanın zorluğu, Mesleği değersiz görülmesi ve küçümsenmesi, Düşük ücret ve adaletsiz fiyat paylaşımı, Alanında iş bulma zorlukları, Müzisyenler ile tanışmanın iş bulma konusunda etkisi, Kadın müzisyene cinsiyet temelli ayırım, İş tereddütleri ve düzen yoksunluğu, Kadın müzisyenlerin sorunu müzik değil dış görünüşün önemi, Kadın müzisyenin cinsiyet temelli mağduriyet ve işinden olma endişesi” şeklinde alt kategorilere ulaşılmıştır ve bu alt kategoriler ortak bir kategori

olarak “Zor koşullar, Değersizlik, Ücret adaletsizliği, Cinsiyet temelli zorluk” şeklinde indirgenmiş, tema ise “Ötekileşme” şeklinde belirlenmiştir.

3.2. Müzisyenlerin Eğitim Geçmişlerinin Mesleki Yaşamlarına Katkısı

“Müzisyenlerin eğitim geçmişlerinin mesleki yaşamlarına katkısı nedir?” şeklinde belirlenen ikinci alt probleme yanıt bulmak için yapılan görüşmelerden elde edilen verilere yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 5.’de sunulmuştur.

Tablo 5. Müzisyenlerin Eğitim Geçmişlerinin Mesleki Yaşamlarına Katkısına İlişkin İlişkin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşme Verileri	Kodlar	Alt Kategori	Kategori	Tema
“...müziği tamamen kendim öğrendim sonrasında da 2015’te üniversite eğitimim başladı hala devam ediyor yüksek lisans ile birlikte. Aldığım eğitimin bir faydası olmadı ”	tamamen kendim öğrendim üniversite eğitimim başladı hala devam ediyor yüksek lisans ile birlikte çok bir faydası olmadı	Müziği informal öğrenme ve lisans, lisansüstüyle ilerleyen süreç Enstrüman icracılığı boyutundan yetersiz eğitim	Müziği informal öğrenimi Eğitimde istikrar Eğitim-iş çatışması	Eğitimsel Değersizlik
“...Akdeniz Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi’nde 2016-2020 arası müzik eğitimi aldım. Yine biraz biraz bir şeyler öğrendik hakkını yemeyelim de ama hayal ettiğim şey değildi maalesef ”	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde Müzik eğitimi hayal ettiğim şey değildi maalesef	Güzel sanatlar fakültesinde müzik eğitimi Eğitim sonunda hayal kırıklığı	Hayal kırıklığı Eğitimin yetersizliği	
“...Hayır, müzik eğitim almadım. Klasik 90’lar çocuğu gibi mandolin çalarak başladım kendi kendime öğrendiğim bir şey müzik ”	müzik eğitim almadım. kendi kendime öğrendiğim bir şey müzik	Devlet Konservatuarı nda Türk Halk Müziği eğitimi		
“...Antalya Devlet Konservatuvarına	Antalya Devlet Konservatuvarı-			

girdim Türk Halk Müziği bölümüne orada Türk Halk Müziği anlamında daha biraz daha doygunluğa ulaştı bilgilerim”	na girdim Türk Halk Müziği doygunluğa ulaştı	Doygunluğa ulaşma
“...Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuarı Türk Halk Müziği üzerinde bağlama üzerine okudum üniversiteye geldiğimde olduğum seviyeden çok da büyük çok büyük bir farkla mezun olmadım ”	bağlama üzerine okudum geldiğimde olduğum seviyeden çok da büyük çok büyük bir farkla mezun olmadım	Konservatuar eğitimi Üniversite eğitimi öncesi ve sonrasında seviyede büyük farkın olmamamsı
“...müzik eğitimimi hem lise hem üniversite ve ardından yüksek lisans eğitimi ile tamamladım fakat üniversitedeki eğitimim müzişyenliğime çok katkısı olduğunu düşünmüyorum ”	hem lise hem üniversite ve ardından yüksek lisans eğitimi müzişyenliğime çok katkısı olduğunu düşünmüyorum	Üniversitenin katkısını hissetmeme Küçük yaşta müzik eğitimi
“...Geçmişte müzik eğitimi aldım 8 yaşında koro ile başladım ardından Güzel Sanatlar Lisesi okudum müzik bölümü onun ardından müzik öğretmenliği bölümünü bitirdim yüksek lisansla devam ediyorum . Lise ve üniversitede aldığım eğitim çalgı anlamında bana çok fayda sağladı ”	8 yaşında koro ile başladım Güzel Sanatlar Lisesi ardından müzik öğretmenliği bölümünü bitirdim yüksek lisansla devam ediyorum çalgı anlamında bana çok fayda sağladı	

“...müzik eğitimim aslında süregelen bir süreç şu yaşıma kadar, üniversite benim araştırma alanıma fayda sağladı lise dönemi ise müzikalite ve müzisyenlik anlamında enstrüman eğitimim anlamında fayda sağladı”

müzik eğitimim aslında süregelen bir süreç şu yaşıma kadar

Üniversitenin akademik boyutta katkısı

araştırma alanıma fayda sağladı lise dönemi ise müzikalite ve müzisyenlik

Lisenin icracılık konusunda daha fazla faydası

“...müzik öğretmenliği okudum ama lisede aldığım dan yedim gibi bir şey oldu. Çünkü üniversiteye geçtiğim zaman benden daha aşağı seviyede öğrenciler olduğu için hiç ilerleyemedim sıfırdan başladım gibi bir şey oldu”

lisede aldığım dan yedim gibi bir şey oldu

Müzik öğretmenliği eğitimi

Üniversitede seviyenin çeşitliliği sebebiyle tekrar başa dönüşlük hissetme

benden daha aşağı seviyede öğrenciler olduğu için hiç ilerleyemedim

“...Üniversitede batı müziği üzerine eğitim aldım bu eğitim bana müzik öğretmenliğimde katkı sağlıyor hani üniversiteye öğrenci hazırlarken liseye öğrenci hazırlarken ama müzisyenlik anlamında hiçbir katkısı yok”

Üniversitede batı müziği üzerine eğitim aldım bu

Üniversite eğitiminin müzisyenliğe katkısı olmaması

müzisyenlik anlamında hiçbir katkısı yok

Müzisyenlerin eğitim geçmişleri ve eğitimlerinin mesleki yaşamlarına katkısı farklılık göstermektedir. Bazıları müziği kendi kendilerine öğrenmiş, bazıları ise üniversite veya konservatuvar gibi kurumlarda eğitim alırken eğitimin müzisyenlikleri

üzerindeki faydası ise kişilere göre değişim göstermiştir. Kimileri eğitimin çok fazla katkı sağlamadığını düşünürken, bazıları ise aldıkları eğitimin çalgı becerilerine ve müzikal becerilerine olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda, bazıları eğitim sürecinde beklentilerini karşılamadıklarını ifade etmektedir. Yapılan içerik analizinde “Müziği informal öğrenme ve lisans, lisansüstüyle ilerleyen süreç, Enstrüman icracılığı boyutundan yetersiz eğitim, Güzel sanatlar fakültesinde müzik eğitimi, Eğitim sonunda hayal kırıklığı, Devlet Konservatuarında Türk Halk Müziği eğitimi, Doygunluğa ulaşma, Konservatuar eğitimi, Üniversite eğitimi öncesi ve sonrasında seviyede büyük farkın olmaması, Üniversitenin katkısını hissetmeme, Küçük yaşta müzik eğitimi, Üniversitenin akademik boyutta katkısı, Lisenin icracılık konusunda daha fazla faydası, Müzik öğretmenliği eğitimi, Üniversitede seviyenin çeşitliliği sebebiyle tekrar başa dönüşlük hissetme, Üniversite eğitiminin müzisyenliğe katkısı olmaması” şeklinde alt kategorilerine ulaşılmıştır ve bu alt kategoriler ortak bir kategori olarak “Müziği informal öğrenim, Lisans, lisansüstü ile devam eden eğitim, Eğitim-iş çatışması, Hayal kırıklığı, Müzisyenlik bağlamında eğitimin yetersizliği” şeklinde indirgenmiş, tema ise “Eğitimsel değersizlik” şeklinde belirlenmiştir.

3.3. Müzisyenlerin Meslek Birliklerine Üye Olma Gibi Mesleki Örgütlenme Hakları

“Müzisyenlerin meslek birliklerine üye olma gibi mesleki örgütlenme haklarını kullanmakta mıdır?” şeklinde belirlenen üçüncü alt probleme yanıt bulmak için yapılan görüşmelerden elde edilen verilere yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 6.’de sunulmuştur.

Tablo 6. Müzisyenlerin Meslek Birliklerine Üye Olma Gibi Mesleki Örgütlenme Haklarını Kullanımına İlişkin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşme Verileri	Kodlar	Alt Kategori	Kategori	Tema
“...pandemi döneminde üye oldum destek için isimlerini sadece o dönem çok duyduk”	üye oldum destek için	ihtiyaç doğrultusunda başvuru	Birlik için yetersiz güç şartlar	Toplumsal Aidiyetsizlik
“...bir üyelik durumu olacak ”	üyelik durumu olacak gibi			

gibi görünüyor telif vs. için	telif vs. için	
“Değilim ama takip ediyorum düzenli olarak”	Değilim ama takip ediyorum	Meslek birliklere üyeliğin seyrekliği
“...sözleşmeli kadroya geçtiğim için belediyenin kendi sendikasına üye olmak durumunda kaldım sebebi maaşlarla ilgili”	Sözleşmeli kadroya geçtiğim için üye olmak durumunda kaldım maaşlarla ilgili	
“...üye olanların bir fayda gördüğünü düşünmediğim için üye değilim”	bir fayda gördüğünü düşünmediğim için üye değilim	Meslek birliklerinin faydasız olduğu görüşü
..müzisyenlerin birlik olacaklarına hiç inancım yok diyebilirim”	birlik olacaklarına hiç inancım yok	
“...kâğıt üstünde cevap evet olur da pratikte öyle olmuyor müzisyenler şey yani çok böyle bireysel davranışları var”	cevap evet olur da pratikte öyle olmuyor bireysel davranışları var	Birlik konusunda inanç eksikliği
“...bu çok zor da bir şey çünkü herkes aynı kafada aynı fikirde olmuyor”	çok zor aynı fikirde olmuyor	
“...Yani sadece müzisyenlikle geçinmek ülkeye şartlarında çok zor olduğu için	müzisyenlikle geçinmek çok zor olduğu için birlik kurulamıy or	Birliği engelleyen unsurlardan geçinmenin getirdiği zorluk

birlik kurula- mıyor”		
“...para kazanması gerektiği için belirlenen şartlara uyum sağlayamıyor ve birlik bozuluyor”	para kazanması gerektiği için uyum sağlayamıyor ve birlik bozuluyor	
“...onaylı bir şekilde meslek grubumuz olur ve buna göre de bir standart belirlenir ancak bu şekilde birlik kurulabilir”	onaylı bir şekilde meslek grubumuz olur standart belirlenir ancak bu şekilde birlik kurulabilir	birliğin ancak devlete bağlı resmi biçimde gerçekleşebilece ği

Pandemi döneminde, müzisyenlerin destek amacıyla meslek birliklerine üyelik talepleri artmış ve bu birliklerin adları sıkça duyulmuştur. Telif hakları ve benzer konularda üyelik durumunun oluşturulması düşünülmektedir. Belediyeye kadroya geçen müzisyenler, maaşlarla ilgili nedenlerden dolayı belediye sendikasına üye olma zorunluluğuyla karşılaşmışlardır. Bununla birlikte, sendika veya federasyona üye olmayan müzisyenler de mevcuttur ve bu üyeliklerden fayda görmedikleri için üye olmamaktadırlar. Müzisyenler arasında, birlik olma potansiyeline inanmayan bir grup da bulunmaktadır. Ancak, müzisyenlerin organize olmaları gerektiği ve bir araya gelmeleri durumunda ne kadar güçlü olduklarını gösterebilecekleri ifade edilmektedir. Buna rağmen, herkesin aynı düşüncede olmaması ve bireysel davranışların öne çıkması birlik olmayı zorlaştırmaktadır. Müzisyenlerin sadece müzikle geçinmenin zor olduğu ve belirlenen koşullara uyum sağlayamadıkları için birlik kurmanın zor olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle, onaylı bir meslek grubunun oluşturulması ve buna göre bir standart belirlenmesi durumunda birlik kurulabileceği düşünülmektedir. Yapılan içerik analizinde “İhtiyaç doğrultusunda başvuru, Meslek birliklerine üyeliğin seyrekliği, Meslek birliklerinin faydasız olduğu görüşü, Birlik konusunda inanç eksikliği, Birliği engelleyen unsurlardan geçinmenin getirdiği zorluk, Birliğin ancak devlete bağlı resmi biçimde gerçekleşebileceği” şeklinde alt kategorilerine ulaşılmıştır

ve bu alt kategoriler ortak bir kategori olarak “Birlik için yetersiz, güç şartlar” şeklinde indirgenmiş, tema ise “Toplumsal aidiyetsizlik” şeklinde belirlenmiştir.

3.4. Müzisyenlerin Sosyal Güvenliklerine İlişkin Bulgular

“Müzisyenlerin sosyal güvenlikleri ne durumdadır?” şeklinde belirlenen dördüncü alt probleme yanıt bulmak için yapılan görüşmelerden elde edilen verilere yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 7.’de sunulmuştur.

Tablo 7. Müzisyenlerin Sosyal Güvenliklerine İlişkin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşme Verileri	Kodlar	Alt Kategori	Kategori	Tema
“...formaliteden sigortamı ayda bir iki gün yatırılıyor”	formaliteden ayda bir iki gün yatırılıyor	Formaliteden sosyal güvenlik	Eksik güvence	Korunmasızlık
“Sosyal güvencem tabi var kendim sağlıyorum stüdyom üzerinden kendi işletmem olduğu için”	güvencem tabi var kendim sağlıyorum kendi işletmem olduğu için	Bireysel sağlama	Alternatif yöntemler	
“...müzisyen çalıştıran yerler sigorta masrafından kaçtıkları için olmuyor”	sigorta masrafından kaçtıkları için olmuyor	Hak ihlali		
“Müzisyenlik dışında yaptığım işten var müzisyenlikte yok”	Müzisyenlik dışında yaptığım işten var	Farklı mesleklerden sağlanması		
“...hiçbir sosyal güvenceye sahip değildim öğretmenlik üzerinden sağlamaya çalışıyorum”	hiçbir sosyal güvenceye sahip değildim öğretmenlik üzerinden sağlamaya çalışıyorum			
“...bunlar çok kısa süreli sigortalar yani	kısa süreli sigortalar			

3 aylık sigortalar
idi”

“**Sosyal
güvenlik mi?
Müzişyenlikte
mi? Hayır
benim yok**” Sosyal güvenlik
mi?
Müzişyenlikte
mi?
yok

“...Zaten
**müzişyenlik de
olmadığı için**
bir sosyal
güvence
**öğretmenlik
yapıyorum**” müzişyenlik de
olmadığı için
öğretmenlik
yapıyorum

Müzişyenler arasında genellikle sosyal güvenlik eksikliği görülürken, bazıları kendi sağladıkları güvencelerle ya da başka mesleklerden kanalları üzerinden sosyal güvencelerini sağlayarak kendilerini desteklenmeye çalışmaktadır. Yapılan içerik analizinde “Formaliteden sosyal güvenlik, Bireysel sağlama, Hak ihlali, Farklı mesleklerden sağlanması” şeklinde alt kategorilerine ulaşılmıştır ve bu alt kategoriler ortak bir kategori olarak “Eksik güvence, Alternatif yöntemler” şeklinde indirgenmiş, tema ise “Korunmasızlık” şeklinde belirlenmiştir.

3.5. Müzişyenlerin Çalışma Koşullarına İlişkin Bulgular

“Müzişyenlerin çalışma koşulları nelerdir?” şeklinde belirlenen beşinci alt probleme yanıt bulmak için yapılan görüşmelerden elde edilen verilere yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 8.’de sunulmuştur.

Tablo 8. Müzişyenlerin Çalışma Koşullarına İlişkin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşme Verileri	Kodlar	Alt Kategori	Kategori	Tema
“...Yani sezonluk daha uygun olur, bu arada tarım işçisine de benzetiyorum müzişyenleri ”	sezonluk tarım işçisine de benzetiyorum müzişyenleri	Sezonluk	Çalışma biçimlerinde çeşitlilik ve düzensizlik	Esnek çalışma
“...bazen o mesai kavramının dışına çok çıkıyorsun. Geç vakitlere kadar çalışıyorsun ”	mesai kavramının dışına çok çıkıyorsun	Belirsiz mesailer		

“...3 farklı işi 3 farklı zaman sezonluk, yarı-zamanlı ve tam zamanlı ”	sezonluk, yarı-zamanlı ve tam zamanlı	Birden çok çalışma biçimi
“... serbest yani hani çok serbest çünkü iş yapmaya ruh halim elverişli değilse mesela iş yapmıyorsun”	serbest ruh halim elverişli değilse iş yapmıyorsun	serbest çalışma
“...yazın günde 8-9 saat gidiyor. Sahnede 1 saat kalıyoruz gibi görünse de aslında 5 de evden çıkıyorum en erken 1 de eve dönüyorum”	yazın günde 8-9 saat gidiyor Sahnede 1 saat kalıyoruz gibi görünse de	Düzensizlik
“... günlük sahnede kalma süremiz 4 saat programlar bu şekilde oluyor”	günlük 4 saat programlar	
“...İstisnalar dışında iki iş yaptığım için hem yarı zamanlı hem serbest ”	hem yarı zamanlı hem serbest	

Müzisyenler, çalışma koşullarının tarım işçilerine benzer şekilde sezonluk olduğunu düşünmektedirler. Çalışma saatleri genellikle mesai kavramının dışına çıkabilir ve geç saatlere kadar sürebilir. Müzisyenler, farklı işlerde farklı zaman düzenlemeleri ile çalışmaktadır ve bu nedenle müzisyenliklerini sezonluk, diğer işleri ise yarı zamanlı veya tam zamanlı olarak sürdürebilmektedirler. Bazı müzisyenler ise yarı zamanlı ve serbest çalışarak iki farklı işi bir arada yürütmektedirler. Özellikle yaz aylarında sahnede geçirilen süre, 1 saat gibi görünse de günlük evden çıkma ve eve dönme saatleri göz önüne alındığında 8-9 saat gibi uzun bir süreyi kapsamaktadır. Müzisyenler, serbest çalışma düzenine sahip olup, ruh hallerine göre iş yapma

esnekliğine sahiptirler. Bazı müzisyenlerin sahnede kalma süreleri genellikle 4 saat olarak sınırlanmaktadır. Müzisyenlerin ücretleri ise genellikle dengesizdir; örneğin, otel gibi mekanlarda kısa süreli çalma için daha yüksek ödemeler alırken, bar gibi mekanlarda uzun süreli performans karşılığında daha düşük ücretler alınabilir. Bazı müzisyenlerin düşük fiyatlarla çalışması, piyasa fiyatlarını ve diğer müzisyenlerin gelirlerini düşüşe geçirmekte etkili olabilir. Ayrıca müzisyenlerin çaldıkları mekanlardan aldıkları ücretler çok çeşitli olup, bir fiyat belirleme standardı bulunmamaktadır. Sezonluk gelirlerin yıl boyunca dağıtılması durumunda, çoğu insanın gelirinin daha düşük olduğu belirtilmektedir, ancak bu durumun pek fark edilmediği ifade edilmektedir. Yapılan içerik analizinde “Sezonluk, Belirsiz mesailer, Birden çok çalışma biçimi, Serbest çalışma, Düzensizlik” şeklinde alt kategorilerine ulaşılmıştır ve bu alt kategoriler ortak bir kategori olarak “Çalışma biçimlerinde çeşitlilik ve düzensizlik” şeklinde indirgenmiş, tema ise “Esnek çalışma” şeklinde belirlenmiştir.

3.6. Müzisyenlerin İş Güvencelerine İlişkin Bulgular

“Müzisyenlerin iş güvenceleri var mıdır?” şeklinde belirlenen altıncı alt probleme yanıt bulmak için yapılan görüşmelerden elde edilen verilere yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 9.’de sunulmuştur.

Tablo 9. Müzisyenlerin İş Güvencelerine İlişkin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşme Verileri	Kodlar	Alt Kategori	Kategori	Tema
“...böyle bir şey söz konusu değil her an her şey değişebilir”	söz konusu değil her an her şey değişebilir	Güvencesizlik ve belirsizlik	Keyfi olarak işten çıkarılma	Belirsizlik
“...aramızda bir sözleşme vesaire yok her şey sözlere dayalı o yüzden garantisi yok”	sözlere dayalı	İş iptalleri ve hakları korunma eksikliği		
“...hiçbir mekânın hiçbir yerin garantisi yok”	garantisi yok	Keyfi olarak işten çıkarılma		

“...Kesinlikle 7
gün sigortalı
çalışıyor olsan
bile bence
müzisyenlikte
**güvence diye
bir şey yok**”

güvence diye bir
şey yok

“...her an işin
iptal olabilir
bunun hiçbir
garantisi yok ve
bunu **garantiye
alan güvenceyi
sağlayan
durumlar yok**”

garantiye alan
güvenceyi
sağlayan
durumlar yok

“...**son dakika**
işlerin **iptal
olması** ne
bileyim o gün 2-
3 masa varsa
veya **müşteri
yoksa** bu tarz
sebeplerden
dolayı **çok iş
iptaliyle
karşılaştım**”

son dakika iptal
olması

müşteri yoksa
çok iş iptaliyle
karşılaştım

“...gittiğin
günün akşamı
bir daha **gelme
diyebilir** sende
**niye
diyemezsin**”

gelme diyebilir
niye diyemezsin

“...En basit
örneği en son
sahneme **bir
daha
çağırılmadım** ve
bunun en büyük
sebebi sahnede 4
parça **Türkçe
söylemiş olmam
bu bahanesi
tabi**”

bir daha
çağırılmadım

Türkçe söylemiş
olmam bu
bahanesi tabi

“...**şikayet** aldın
üç kere direk **iş
bitirirler** ve
organizatör de
seni korumaz.
Tam aksine
gönderir”

şikayet
iş bitirirler
seni korumaz
gönderir

Müziyenlerin iş güvenceleri oldukça belirsiz ve değişken olduğu için herhangi bir gelecek garantileri bulunmamaktadır. Mekanlarda çalışırken iş güvenceleri olmadığı gibi, son dakika iş iptalleri sıklıkla yaşanabilmektedir. Sigortalı çalışsalar bile müziyenlikte iş güvencesi sağlamanın zor olduğu düşünölmektedir. İşin iptal olma ihtimali her zaman mevcuttur ve buna karşı güvence sağlayacak önlemler bulunmamaktadır. Müziyenler ile işletmeler arasında herhangi bir yazılı sözleşme olmadığı için her şey sözlü olarak yürütölmekte ve iş güvencesi sağlanmamaktadır. Sahnede başarılı olmak ve dengeyi sağlamak önemlidir; aksi takdirde işler sonlandırılabilir ve müziyenler için herhangi bir koruma sağlanmamaktadır. Yapılan içerik analizinde “Güvencesizlik ve belirsizlik, İş iptalleri ve hakları korunma eksikliği, Keyfi olarak işten çıkarılma” şeklinde alt kategorilerine ulaşılmıştır ve bu alt kategoriler ortak bir kategori olarak “İstihdam güvensizliği” şeklinde indirgenmiş, tema ise “Belirsizlik” şeklinde belirlenmiştir.

3.7. Araştırmacının Veri Toplama Sürecinde Konu ile İlgili Gözlem ve Deneyimleri

Araştırma sürecinde müziyenlerin kaygılı olduklarını ve bu konuda şikayetçi olsalar da şartları kabullendiklerini gözlemledim. Kendilerini tanımlarken, mesleki kimliklerini yitirmiş gibi hissettiklerini ya da birden fazla işte çalışmanın getirdiği karmaşıklıktan dolayı birden fazla kimlik duygusu taşıdıklarını ifade etmek zorunda kaldıklarını gözlemledim. Ayrıca, toplumsal yargılar tarafından alaycı bir tavırla tanımlandıklarını ifade ederken gözlemledim. Müziyenler, karşılaştıkları zorlukları ifade ederken birçoğunda yüz ifadelerinde acizlik ve tükenmişlik izleri gözlemleniyordu. Psikolojik olarak bu durumun bir tür buhran olduğunu, ancak bir türlü çözüme ulaşamayan bir kısır döngü içinde olduklarını ifade ederken gözlemledim. Özellikle kadın müziyenlerin bu konudaki ifadeleri sırasında öfkenin hâkim olduğu hızlıca anlaşılabilen bir unsurdu. Genel olarak ifadeleri değerlendirdiğimde, bıkkın bir tavır sergilediklerini söyleyebilirim. Müziyenlerin mesleki endişelerle ilgili soruları yanıtlarken, kendilerini genellikle kaygılı bir tavır içinde bulduklarını gözlemledim. Aynı zamanda bu endişelerin uzun yıllardır çözüme kavuşmamasından kaynaklanan bir tür bıkkınlıkla konuştuklarını fark ettim. Mesleklerinde süreklilik taşıma durumları hakkında yönlendirilen sorulara gelince,

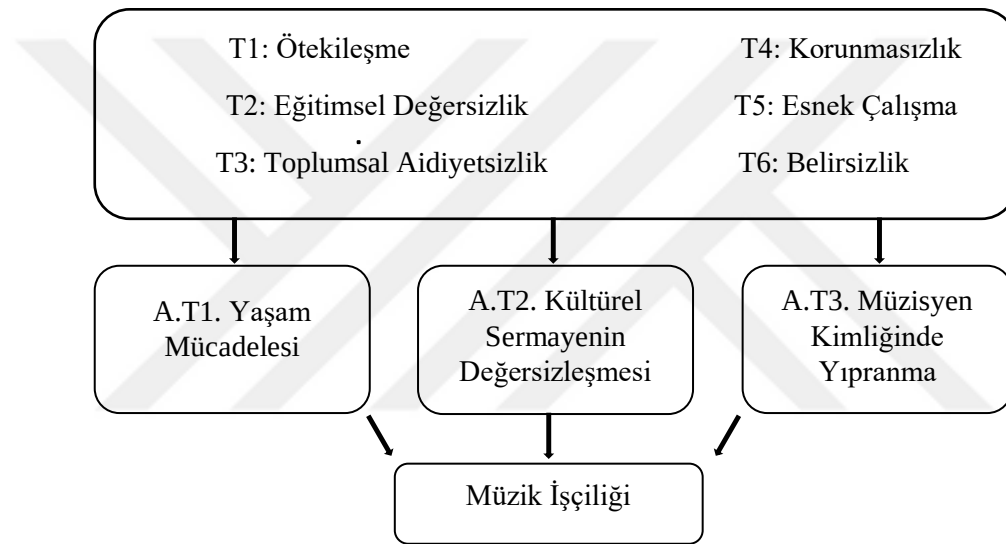
bazı müzisyenler durumun böyle olmasından memnuniyetle cevap verirken, çoğunluğu ise nötr bir ifadeyle bu işin zaten böyle olduğunu kabullendiklerini ifade ettiler. Müzisyenlerin eğitim geçmişi ve eğitimlerinin işlerine katkısı hakkındaki sorulara farklı tepkiler aldım. Kimi müzisyen, bu sorulara kahkaha ve esprili bir tavırla cevap verirken, bazıları daha ciddi bir üslupla yanıtladılar. Diğerleriyse hayal kırıklığını yansıtan bir yüz ifadesiyle konuşarak duygusal bir yanıt verdiler. Müzik tarzları ile iş sorunları arasındaki ilişki konusuna odaklandığımızda, bu uyumsuzluğun yarattığı çatışmayı hissettiren müzisyenlerin ses tonu genellikle mustarip ve mutsuzdu. Aslında özgürlük alanlarının daraltılmasından rahatsızlık duyduklarını dile getiren ve bu durumdan şikayetçi bir tavır sergilediler. Müzisyenlerin aldıkları desteklere yönelik incelememde, genellikle olumsuz tavırların öne çıktığını gözlemledim. Birçok müzisyen, "Bize neden destek versin ki?" gibi bir tutum sergiliyordu. Ancak, en dikkat çekici net tavırları gözlemlediğim anlar, müzisyenlerin gelecek planlarına yönelik sorulara verdikleri cevaplar sırasında yaşandı. Bu noktada, gelecekle ilgili kaygı ve çabalama duygularının altında aslında bir tür bıkkınlık olduğunu gözlemledim. Müzisyenler, karanlık bir belirsizlikten kurtulma çabası içinde kendilerini daha güvende hissetme arayışındaydılar. Müzisyenlerin meslek birliklerine üyelik durumlarına odaklandığımda, ihtiyaç duydukları bir durumda üye olmalarına rağmen, birçok müzisyenin bu birliklerin çok fazla fayda sağlamayacağına inandığını gözlemledim. Ayrıca müzisyenlerin kendi aralarında birlik olma konusundaki tutumları biraz heyecanlıydı, ancak umutsuzluğun baskın olduğu bir hava vardı. Sosyal güvenlikle ilgili soruları bazı görüşmecilerin tam olarak anlayamadığını gözlemledim. Bu sorulara karşı şaşırان yüz ifadesiyle cevap verenler, bu konunun zaten kabullenilmiş bir çaresizlik olduğunu düşünüyordu. Bazıları ise çözüm yolları arayışında değildi, ancak ikinci işlerinden gelir sağlamaya çalıştıklarını ifade ettiler, bunun ne kadar yorucu olduğunu da gözlemledim. Müzisyenlerin çalışma biçimlerine odaklandığımda, ilk tepkilerin kısılan gözler ve hesap yapmaya çalışan bakışlarla geldiğini gözlemledim. Müzisyenler, bu konuda o kadar belirsiz ve net olmayan bir tavır sergiliyorlardı ki, bu soruyu kendilerine hiç sormadıklarını fark edebiliyordum. Bir diğer konu ise müzisyenlerin istihdam güvencesiydi. Bu konuda şartların zorluğunu çoktan kabul etmişlerdi ve bu işin bir parçasıymış gibi kabullenmişlerdi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma verilerine yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen altı tema *Yaşam Mücadelesi*, *Kültürel Sermayenin Değersizleştirilmesi* ve *Müzişyen Kimliğinde Yıpranma* şeklinde üç ana temada toplanmıştır. Akabinde bu üç ana tema araştırma sonuçlarını özetleyebilecek tek bir kavram olarak *Müzik İşçiliği* kavramına indirgenmiş ve teorize edilmiştir (Bkz. Model 1.).

Model 1. Müzişyenlerin Prekaryalaşma Süreci

Müzişyenlerin çalışma koşullarında karşılaştıkları zorlukları temsil eden *ötekileşme* teması; koşulların güçlüğü, mesleğin değersizleşmesi, ücret adaletsizliği cinsiyet temelli zorlukları içerisinde barındırmaktadır. *Değersizlik* kategorisi müzişyenliğin bir meslek olarak görülmeyip değer verilmemesini ifade etmektedir. Durumu destekler biçimde Sezen (2010, s.69) araştırmasında toplumun müzişyenliğe bakış açısının hobi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yazar, müzişyenliğin algılandığı üzere bir hobi değil aksine gelir getiren, yaşamı idame ettiren bir meslek olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde Standing, (2020, s.29) prekarya sınıfına dahil olan bireylerin mesleki künyeleri olmadığını ifade etmiştir. Müzişyenliğin her ne kadar hobi değil bir meslek olduğu vurgulansa da resmi bir meslek olarak tanımlanmasındaki kültürel, bürokratik ve hukuki sorunlar müzişyenleri tarihin tüm aşamalarında olduğu gibi prekarya sınıfının bir parçası haline getirmiş görünmektedir. Bunun yanı sıra

araştırmada müzisyenlerin iş bulma kaygısı ve işverenler ile anlaşamama gibi sorunlar yaşadıkları da gözlenmiştir. Bu durum da müzisyenlerin gelecek kaygısını arttırmakta, gelecek planı yapmalarını engellemektedir. Bu bulgu Standing'in (2020, s.29) prekaryaya dahil olan bireylerin anksiyete ve kaygı içinde yaşayan insanlar olduğu ifadesiyle örtüşmektedir. Araştırmada konu hakkında bir diğer önemli dikkat çeken durum *cinsiyet temelli zorluk* kategorisidir. Kadın müzisyenlerin sorunları ele alındığında, cinsiyet temelli ayrımcılık, cinsiyet temelli mağduriyet ve iş güvencesi eksikliği gibi önemli konular ön plana çıkmıştır. Öncelikle, kadın müzisyenlerin karşılaştığı cinsiyet temelli ayrımcılık, müzik endüstrisinde iş fırsatlarına erişimlerini etkilemektedir. Ayrıca, kadın müzisyenlerin cinsiyet temelli mağduriyet yaşama endişesi de prekarya deneyimlerine etki eden bir faktördür. Bu zorluklar kadın müzisyenlerin işlerini kaybetme veya olumsuz sonuçlarla karşılaşma korkusunu arttırmakta bu da kadın müzisyenlerin iş güvencesi eksikliğiyle mücadele etmelerini zorlaştırmaktadır. Kadın müzisyenlerin dış görünüşlerinin müzikal yeteneklerinden daha önemli olduğu algısı da prekarya deneyimlerini etkileyebileceği gözlemlenmiştir. Bu durum, kadın müzisyenlerin müzikal becerileri yerine fiziksel görünüşlerine odaklanmalarına ve bu nedenle iş kayıpları veya fırsat eşitsizlikleriyle karşılaşmalarına yol açabilmektedir.

Araştırmaya katılan müzisyenler en az lisans en fazla yüksek lisans derecesinde eğitim almış kişilerdir. Müzik eğitimi alıp almadığına bakıldığında ise yalnızca bir kişinin müzik alanı dışından lisansa sahip olduğu, bazılarının müzik eğitimi kendi kendine başlarken formal devam ettiği, çoğunluğun ise müzik öğrenimine formal eğitim ile başladığı gözlemlenmiştir. Mesleki yaşamlarına katkı konusunda ise farklılıklar taşıyan bulgular elde edilmiştir. Müzisyenlerin eğitim geçmişlerinin mesleki yaşamlarına katkısını temsil eden *eğitimsel değersizlik* teması, çoğu katılımcının lisans müzik eğitiminin müzisyenliklerine katkı sağlamadığını göstermektedir. *Müziği informal öğrenimi, eğitimde istikrar, eğitim-iş çatışması, hayal kırıklığı, eğitim yetersizliği* gibi kategorilerin oluşturduğu *eğitimsel değersizlik* temasında görüldüğü üzere birçok katılımcı lisans eğitimine başladığı nokta ile bitirdiği nokta arasında çok bir fark olmadığını ifade etmişlerdir. Hatta bazı katılımcılar güzel sanatlar lisesinden aldıkları müzik eğitiminin mesleki yaşamlarına pek bir katkı üretmediğini belirtmişlerdir. Aslında bu durum Standing'in (2011, s.70)

ifade ettiği eğitim sisteminin basitleşmesi tanımıyla benzeşmektedir. Oysaki müzisyenlik usta-çırak ilişkisi ile öğrenilebilirken bireylerin üniversite eğitimini tercih etme nedenleri müzisyenliklerini geliştirirken gelecek inşa etme, kendilerini prekarya koşullarından koruyabilecek iş fırsatları yaratma yani kendilerini güvene aldıkları bir kariyere sahip olma çabasıdır. Fakat Standing'in (2011, s.67) ifade ettiği üzere eğitimin ticarileştirilmesi hayal kırıklığı ve öfke de yaratmaktadır. Araştırmada çoğu müzisyenlerde görülen hayal kırıklığının kaynağının da bu olduğu düşünülmektedir.

Müzisyenlerin mesleki örgütlenme hakları *toplumsal aidiyetsizlik* teması ile özetlenmiştir. Araştırma kapsamındaki müzisyenler mesleki örgütlenme konusunda büyük bir eksikliğe sahip olduğu görülmüştür. Konuyu destekleyen bir diğer çalışmada Sezen (2010, s.71) müzisyenlerin mesleki örgütlenme haklarını yok denilebilecek kadar az kullandığını ifade etmiştir. Araştırmadaki katılımcıların birçoğu müzisyenlerin birlik için istikrarlı bir tutum sergileyemeyeceğini düşünmektedir. Bu bulgular tam olarak Standing'in prekarya kavramına dahil kişilerin örgütlenememe konusundaki ifadeleri ile örtüşmektedir. Standing (2020, s. 26-27), prekarya sınıfına dahil bireyleri mesleki topluluğa üye olmalarının ötesinde meslek dayanışmasından da yoksun kimseler şeklinde açıklamış; sendika ve gelir hakkını emek piyasasında birlik olup tek ses ile hak savunamayan, yani temsil güvenliğinden yoksun kişiler olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmadaki katılımcılar da müzisyenlerin birlik olamayacaklarını düşünmekte ve bu nedenle herhangi bir örgütlenme hakkını kullanmamaktadır. Öte yandan müzisyenlerin birlik kuramama, dayanışma yoksunluğunun yanı sıra devletten yardım/destek alamamak konusunda da prekarya nitelikleri gösterdikleri görülmüştür. Zira Standing'in (20202, s.29) ifade ettiği gibi prekaryanın ayırt edici bir diğer özelliği de destek yoksunluğudur. Bu bakımdan prekaryalaşmış müzisyenleri her ne kadar *müzik işçiliği* kavramı ile teorize etmeye çalışsak da örgütlenmemiş ya da zayıf şekilde örgütlenmiş bir işçiliğın faileri oldukları görülmektedir. Bu durumu müzisyenlerin diğer işçi sınıflarındaki failerden farklı olarak kendilerini daha bireysel, özgür ruhlu ve biricik sanatçı ruha sahip kişiler olarak görmeleriyle açıklayabiliriz. Müzisyenlerin bu yapısı onların örgütlenmelerinde ve birlikte hareket etmelerinde sorun yaratmaktadır. Pandemi döneminde çekilen bir belgeselde müzisyenlerin bir araya

gelememe sorununu ve sosyal güvenceden yoksunluklarının altındaki vergiden kaçınma anlayışını Cahit Berkay da benzer gerekçelerle açıklamıştır.³

Müzisyenlerin sosyal güvenliklerini temsil eden *korunmasızlık* teması çoğu müzisyenin sosyal güvenceden yoksunluğunu özetlemektedir. Kimisinin kendi olanaklarıyla sosyal güvence sağlama yoluna gittiği ya da müzisyenlik dışında güvenceli işlere yöneldikleri görülmüştür. Konuya paralel olarak Hacısüleymanoğlu ve Sağer (2022, s.69) müzisyenlerin hem gelir durumlarını iyileştirme hem de sosyal güvenliklerini sağlama adına farklı mesleklerde çalışmak istediklerini göstermiştir. Çünkü çoğu müzisyen sigorta, emeklilik gibi sosyal güvence mekanizmalarından yoksundur. Bu durum onların sağlık sorunları veya işsizlik gibi risklere karşı savunmasız kalmalarına sebep olmaktadır. Sosyal güvenlikten yoksun olmanın güvencesizliği artıran bir neden olduğunu görmekteyiz.

Müzisyenlerin çalışma koşullarını temsil eden *esnek çalışma* teması katılımcıların düzensiz bir çalışma mesaisine devam ettiğini göstermektedir. Sezonluk, yarı-zamanlı veya serbest çalışma gibi çalışma koşullar sabit bir gelir akışını engellemektedir. Bu belirsiz çalışma programı yer yer sahnelerin iptal olması veya işlerin azalması gibi beklenmedik durumları da üretmektedir. Standing (2020) esnekliğin risk ve güvencesizlikler doğurduğunu ve bunun da istikrarsızlaşmış kişileri yani prekaryayı oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda müzisyenlerin çalışma koşullarına dair elde edilen bulgulardan yola çıkarak müzisyenlerin bu açıdan da prekarya ile ilişkili oldukları görülmektedir. Müzisyenlerin çalışma koşullarındaki esnek çalışma temasını daha derinlemesine tartışacak olursak aynı işi yapan iki ayrı müzisyenin aldıkları ücretlerde farklılıklar taşıması esneklik türlerinden olan ücret esnekliğini bizlere göstermektedir. Ücret esnekliğini Sağlanmak (2016, s. 16) işletme içerisinde “ücretlerin bireysel olarak farklılaşması ve esnekleşmesi” şeklinde ifade etmiştir. Müzisyenlerin sahneden sahneye değişen ücretlerinde oluşan dengesiz dağılımın yani standart bir ücretten bahsedilememesi bize müzisyenlik mesleğinin esneklik türlerinden ücret esnekliğini taşıdığını göstermektedir. Standing (2020) prekarya kavramını güvencesiz çalışma koşullarına sahip olan, sürekli değişen ve

³ <https://www.youtube.com/watch?v=IGbvZCO6Yis>

istikrarsız bir iş piyasasında yer alan bireyleri tanımlamaktadır. Müzisyenler de aynı biçimde çalışma koşullarının belirsizliği, düşük gelir seviyeleri ve sosyal güvenlik eksiklikleri gibi faktörler nedeniyle bu prekarya sınıfına örnek teşkil etmektedir. İlginç şekilde bir katılımcının çalışma saatlerini kendi ruh haline göre düzenlemeye eğilimli olduğu görülmüştür. Benzer biçimde Standing (2020, s.24) prekarya sınıfına dahil bireylerin belli kurallara uymayan ve özgür ruhlu kişiler olduklarını ifade etmektedir. Bu açıdan esnek çalışma; müzisyenlerin çalışma koşulları açısından olumsuz sonuçlar üretse de müzisyenin özgürlük beklentilerini tatmin eden bir çalışma biçimi olarak da yorumlanabilir.

Müzisyenlerin iş güvencelerini temsil eden *belirsizlik* teması sözleşme eksikliği ve sadece söze dayalı anlaşmaları, iş güvencesi açısından belirsizlikleri ve güvensizliği vurgulamaktadır. Müzisyenlerin herhangi bir sözleşmeye sahip olmamaları yani kayıt dışı çalışıyor olmalarını nitelendiren kavram uzaklaştırma stratejisidir. Şahin, (2022, s. 11) uzaklaştırma stratejisinin çalışanlar açısından daha düşük ücretleri kabul ettirme, sendikasızlığı artırma ve bir takım yasal zaruretlerden imtina etmek gibi sorunlar ürettiğini ifade etmektedir. Bu tür bir strateji müzisyenlerin her an işten atılma gibi bir risk altında çalışmalarını sağlamaktadır. Öte yandan, müzisyenlerin bağlı oldukları organizasyon şirketlerinin elinde ani ve her gün değişebilen iş ortamları aslında müzisyenlerin fonksiyonel esneklik türünü taşıdıklarını göstermektedir.

Müzisyenlerin işverenlerle şifai anlaşmalar yapmaktadır. Bu durum, müzisyenlerin işlerinin ne kadar süreceği, ödeme koşulları, çalışma saatleri gibi konularda belirsizlik yaşamalarına neden olmaktadır. Sadece sözlere dayalı anlaşmalar, müzisyenlerin gelecekte işlerini kaybetme veya adaletsiz muamele ile karşılaşma riskini artırır iken vergiden kaçınmalarını da üretmektedir. Konuyu prekarya kavramı açısından tartışmak gerekirse Standing'in (2020, s.23) ifadesiyle zorlu koşullara katlanmalarına rağmen herhangi bir güvence veya güvenlik sağlanmaması, prekaryanın özüne işaret etmektedir. Açıklama ile örtüşen müzisyenlerin iş güvencesizlik durumlarına paralel olarak Yüce-Selvi ve Sümer'in (2018) belirttiği üzere ekonomik belirsizlik ve işsizlik riski gibi faktörlerin meydana getirdiği iş güvencesizliği, müzisyenlerin güvencesiz çalışma koşullarında da gözlemlenmektedir.

Müziyenliğin giderek genişleyen bir prekarya sınıfının parçası haline gelmesinin nedeni politik anlayış ve aşırı okullaşmayla açıklanabilir. Araştırmada görüşme yapılan müzisyenlerin lisans ve yüksek lisans gibi yüksek öğretimli kişiler olmalarına rağmen prekarya sınıfına dahil olmaları da dikkat çeken bir husustur. Zira eğitimin kariyer ve gelecek inşası için emek verilen ve pahalı bir süreç olduğu göz önünde bulundurulduğunda ise mezunların tam bir enkaz ile karşılaşmaları yani istihdam edilememeleri müzisyenleri prekarya sınıfına dahil etmekle kalmayıp sürekli mezun sayısı ile *kartopu* gibi genişleyen bir prekarya sınıfına dönüştüklerini göstermektedir. Konuyu destekleyen araştırma da (Apaydınlı ve Yener, 2016, s.226) görülmektedir ki son yıllarda müzik eğitimi alarak mezun olmuş bireylerin sayıları önemli ölçüde artmıştır. Çünkü bir diğer araştırmada ifade edildiği üzere (Gök, 2018, s.294) istihdam olanaklarının üzerinde mesleki müzik eğitimi almış kişi vardır. 2022 yılında müzik öğretmenliğinden 797; 2021 yılında 891; 2020 yılında 843 mezun olurken 2023 yılında KPSS'ye 2545 müzik öğretmeni adayı başvurmuştur. Bu rakam 2022 yılında Türkiye'de müzik eğitimi veren kurumlardan mezun 2203 kişi sayısına yakındır. En basitinden bu durum göz önünde bulundurulduğunda dahi mesleki müzik eğitimi almış lakin istihdam edilmeyi bekleyen ve her geçen gün artan mezun sayıları göstermektedir ki müzisyenler genişleyen bir prekarya sınıfıdır.

Müzisyenlerin çalışma koşullarını prekarya kavramı üzerinden ve Antalya örneğinde incelemek amacıyla yapılan bu çalışmanın bulguları ilgili literatür ışığında yukarıda tartışılmıştır. Bu tartışma bize örneklemdeki müzisyenlerin çalışma koşulları ve iş güvencesizliği ile ilgili önemli noktaları ve zorlukları göstermiştir. Bulgular, *müzisyenlerin iş güvencesizliği, değersizleşme, ücret adaletsizliği ve cinsiyet temelli zorluklar* gibi zorluklarla karşılaştığını göstermektedir. *Değer kaybı* kategorisi, müzisyenliğin genellikle bir meslek olarak görülmediğini ve değer verilmediğini ifade etmektedir. Aynı zamanda müzisyenlerin meslek birliklerine üyelik ve örgütlenme konusundaki isteksizlikleri, bu meslek grubunun bir başka prekarya niteliğini göstermektedir. Ayrıca; müzisyenlerin sosyal güvencesizlikleri işlerini koruma ve geleceklerini güvence altına alma konusundaki belirsizlikleri arttırmaktadır. Sonuç olarak, müzisyenlerin çalışma koşullarının onları giderek genişleyen prekarya sınıfının bir parçası haline getirdiği görülmüştür. Araştırmanın nihayetinde bundan sonraki çalışmalara ışık tutabilecek kavram olarak *müzik işçiliği* kavramına ulaşılmıştır. Bu

kavramın ileride yapılacak çalışmalarda kavramsal bir perspektif sunması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Ada, İ. (2021). *Toplumsal Sınıfların Dönüşümü: Prekarya Kavramı* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Alkan, T. (2007). *Esnek Çalışma Biçimleri ve “Çağrı Merkezi” Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Akgün, P. (2022). *Türkiye’de Prekaryanın Yükselişi: Ev Hizmetlerinde Çalışan Kadın Göçmenler* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Akın, K. (2017). *Women and Precarity in Contemporary Cinema* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Arslan, P. (2019). *21. Yüzyıl Başı Toplumsal Hareketlerini Tahlil Eden Yaklaşımların Karşılaştırmalı Analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Aydın, E. (2019). *Caz Müzisyenlerin Gündelik Yaşamı: Emek ve Statü Merkezli Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Aydınlı, K. (2019). *Özel Sektörde Hizmet Alanında Çalışan Beyaz Yakalılıarın Kurumsal Kimlik ve Çeşitli Özellik Biçimleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Apaydınlı, K., & Yener, S. (2016). Türkiye'de Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumların Çeşitliliği ve Mezunların İstihdam Sorunları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 1(42), 225-249.

Akyel, E. (2021). *Prekarya Olmak: Anonim Şirketlerde Çalışan Orta Sınıf Beyaz Yakalılıarın Sosyolojik Bir Analizi – İstanbul, Ankara, İzmir Örnekleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *BEÜ SBE Dergisi*, 7(1), 231-274.

Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.

Bayramlı, E. (2014). İstanbul'da Kamusal Alandaki Müzisyenlerin Toplumsal Yeri. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Bulut, M. (2023). *Prekarya-Yoksulluk İlişkisi ve Türkiye* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Çakır, Ö. (2007). İşini Kaybetme Kaygısı: İş Güvencesizliği. *Çalışma ve Toplum*, 1(12), 117-140.

Çankaya, A. (2016). *Bir İçer Kapalı ve Dışa Açık Olma Hali Olarak Adalık ve "Ada Hakkı": İstanbul Adaları ve Burgazada Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Tez no. 472914). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Çelik, C. (2013). *Güvencesizlik ve İşçi Sınıfı Oluşumu: Antalya Turizm İşçilerinin Sınıf Deneyimi Olarak Güvencesizlik* (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanından Erişildi.

Çora, E. S. (2019). *Türkiye Film Endüstrisinin Prekaryası: Televizyon Dizi Çalışanları* (Yüksek Lisans Tezi, Tez no. 594186). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Davies, B., & Bansel, P. (2007). Neoliberalism and Education. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 20(3), 247-259.

Demir, F., & Gerşil, G. (2008). Çalışma Hayatında Esneklik ve Türk Hukukunda Esnek Çalışma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 68-89.

Demirci, B. (2017). Türkiye'de Müzik Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Temel Sorunlar. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 1061-1077.

Durmaz, N. (2012). Eğlence Sektöründe Korunmasız İstihdam Örneği Olarak Çingenelerin/Romanların Durumu. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Dönmez, B. I. (2007). “Profesyonel Müzisyen” Kimliğinin Oluşumunda Ailenin Rolü. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Ede, İ. (2011). Üflemeli Çalgılar Ana Sanat Dalı Mezunlarının İşsizlik ve İstihdam Kaygıları. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Efe, T. (2021). *Türkiye’de Dizi Sektöründe ve Dizi Senaryosunda Yazım Süreçlerinde Prekaryalaşma* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Erdut, Z. (2004). Liberal Ekonomi Politikaları ve Sosyal Politika. *Çalışma ve Toplum*, 2(2), 11-37.

Erkol, N. (2022). *Prekarya Kavramı Üzerine Sanat Uygulamaları* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Ferguson, J. (2010). The Uses of Neoliberalism. *Antipode*, 41, 166-184.

Gezer-Aydın, G. (2021). İşgücünün Prekaryalaşması Sürecinde Beyaz Yakalılar: AVM’de Çalışanlar Üzerine Bir Alan Araştırması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 197-219.

Gök, M. (2018). Türkiye’de Mesleki Müzik Eğitiminin Yeni Açılan Üniversiteleri, Fakülteler ve Bölümler Bağlamında İncelemesi. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(2).

Görgülü, D. Ç. Ö. (2018). İnternet ve Müzik Bağlamında Türkiye’de Değişen Müzisyen Kimliği. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Gül, S. S., & Nizam, Ö.K. (2021). Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10(1), 59-77.

Hacısüleymanoğlu, G. E., & Sağer, T. (2022). Türkiye’de Müzik Sosyolojisinde Önemli Bir Unsur Olan Düğünde Çalan Müzisyenlerin Sosyo-Ekonomik Durumları ve Pandeminin Etkisi Hakkında Bir Durum Çalışması: Safranbolu Örneği. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 10(1), 59-77.

Hart-Landsberg, M. (2008). Neo-liberalizm: Mitler ve Gerçeklik. *Neoliberalizm ve Kriz* (Ed. H. Tanıttaran, Çev. B. Baysal vd.). İstanbul: Kalkedon Yayınları, 79-101.

İlhan, S. (2019). Neo-Liberalizm, Esneklik ve Güvencesizlik. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 361-368. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.568043>

İmİK, Ü. Ve Kaya, U. Ü. (2016). Toplumsal Bakış Açısıyla Eğlence Sektörü Müzisyenliği. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 2(2), 1-11.

İğnak, İ. N. (2022). *Yeni Toplumsal Hareketlerde Sosyal Medyanın Önemi ve Prekarya İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Karaöz, Ç. (2020). *Sınıf Olgusu Kapsamında Sınıf Bilinci ve Ağ Toplumunda Prekarya Sınıfının Katılımcı Kültürde Temsili: “Ofissizler” Platformu Özelinde Freelance Çalışanlar Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi, Tez no. 652216). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Karakoç, B. (2022). Çalışma Hayatında Esnekleşmenin Geldiği Son Nokta: Sıfır Saat Sözleşmeleri. *Karatekin Hukuk Dergisi*, 1(1), 1-17.

Kaya, F. (2013). *Representation of Precarious Labor and City Outskirt in the Late Cineme od Turkey*. (Yüksek Lisans Tezi, Tez no. 353313). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Kılıç, B. (2023). *Türk Sinema Endüstrisi Yapım Aşamalarında Prekarya Emeği*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Kına, F. M. (2018). *Anti-immigrant Attitudes and The Dual Cost of Labor Precarity For Immigrants: The Cases of Germany, France and The United Kingdom*.

(Yüksek Lisans Tezi, Tez no. 524264). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Kıvrak, R. (2021). *Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kapsamında Kamuya Yaralı Bir İşte Çalıştırma Yaptırımının Sosyo-ekonomik Açından İncelenmesi (Denizli İli Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi, Tez no. 657385). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Kızıлтаş, K. (2019). *Yeni Kapitalizm; Üretim Süreci ve Prekaryalaşma*. (Yüksek Lisans Tezi, Tez no. 555322). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Koçak, T. (2022). *Metropol Kentte Prekarya Olgusunun Göçmen Karşıtlığına Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Li, M. (2008). Bir Geçiş Evresi: ABD, Çin, Rezerv Tavanı ve Neoliberalizmin Çöküşü. In H. Tanıttaran (Ed.), *Neoliberalizm ve Kriz* (s. 103-121). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023a). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, 2023 Mart Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2023&k_tur=-1&Sonuc=Goster

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023b). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, 2022 Temmuz Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.
http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2022&k_tur=-1&Sonuc=Goster

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023c). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, 2021 Mart Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2021&k_tur=-1&Sonuc=Goster

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023d). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, 2021 Eylül Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2021&k_tur=-1&Sonuc=Goster

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023e). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, 2020 Ocak Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2020&k_tur=-1&Sonuc=Goster

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023f). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, 2020 Haziran Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2020&k_tur=-1&Sonuc=Goster

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023g). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, (Ek Atama) 2020 Ocak Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.
http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2020&k_tur=-1&Sonuc=Goster

MEB, Personel Genel Müdürlüğü (2023h). Sözleşmeli Öğretmen Görevlendirme, (Ek Atama) 2020 Haziran Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması-Alan Bazlı Taban Puanlar.
http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=2020&k_tur=-1&Sonuc=Goster

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Nobel Yayın Dağıtım.

Navarro, V. (2008). Dünya Çapındaki Sınıf Mücadelesi: Bir Sınıf Pratiği Olarak Neoliberalizm. In H. Tanıttaran (Ed.), *Neoliberalizm ve Kriz* (s. 219-239). Kalkedon Yayınları.

Ndam, T. M. (2016). *Emek Piyasasında Göç ve “Prekarite”*: İstanbul’da Kamerunlu Göçmenler Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Oğur, K. (2023). Prekaryalaşmış Kadınların Çalışma Halleri: Mersin Sebze ve Meyve Hali'nde Çalışan Kadınlar Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Oğuz, Ş. (2011). Tekel Direnişinin Işığında Güvencesiz Çalışma/Yaşama: Proletaryada “Prekarya”ya mı? *Mülkiye Dergisi*, 35 (271), 7-24.

Özcan, G. D. (2019). *Sağlık Çalışanlarının Prekaryalaşma Deneyimleri ve Mücadele Biçimleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 583977).

Öztürkoğlu, Y. (2013). Tüm Yönleriyle Esnek Çalışma Modelleri. *Beykoz Akademi Dergisi*, 1(1), 109-129.

Öztürk, A. T. Ve Karahasanoğlu, S. (2015). Sosyal Medya Döneminde Müzik Üreticisi ve Tüketicisinin Yeniden Konumlandırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 794-805.

Özmen, C. (2022). *Mediative Performance of Creative Precariat in The Age of Digitalization* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Özmen, K. (2022). *Çalışma Hayatında Yaşanan Değişimler Bağlamında Güvencesizleştirme Prekaryalaştırma Örüntüleri: AVM Çalışanları Üzerine Alan Araştırması* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Özmentes, G. (2020). COVID-19 ve Müzik: Wind of Change, *Strata* (Covid-19 Özel Sayısı), 301-319.

Özmenteş, G. (2021). Geleneksel İran Müziğini Elektronik Müzikle Buluşturmak: Bir Diasporik Kimlik Örneği Olarak Cyrus Shahrads (DJ Hiatus). *Etnomüzikoloji Dergisi*, 4(2), 177-208.

Özkan, İ. E. (2018). *Gazetecilerin Prekaryalaşan Emeli: Eskişehirde Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 510267).

Özveri, M. (2012). Güvencesiz Çalışmanın Hukuki Dayanakları. *Çalışma ve Toplum*, 2 (3), 147-172. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ct/issue/71798/1155251>

Parlak, K. N. (2016). İş-Yaşam Dengesi Açısından Esnek Çalışmanın Analizi. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 109-137.

Parlak, Z., & Özdemir, S. (2011). Esneklik Kavramı ve Emek Piyasalarında Esneklik. *Sosyal Siyaset Konferansları*, 60, 1-60.

Sağlanmak, H. (2010). *Güvenceli Esneklik Kavramı ve Türk Çalışma Hayatındaki Yeri* (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanından Erişildi.

Sağiroğlu, A. (2019). “Müzişyen Kimdir? Tarihsel Evrim İçinde Performans Kimliği ve Günümüzdeki Durumu” X. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu, 38-44.

Sallan Gül, S. ve Kahya Nizam, Ö. (2021). Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2021 Sayı 42: Özel sayı 1, Denizli, ss. 181-198.

Sardoğu, N. (2022). *Türkiye’deki Ücretli Öğretmenlerin Durumunda Prekaryaya Bağlamında Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Sarıtaş, T. C. (2017). *Gendered aspects of Flexible Work and Precariousness in Turkey: A Case of Nurses in Health Sector*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 481480).

Sezen, M. (2010). *Eğlence Sektöründe Çalışma İlişkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Sezgin, S. (2019). *Türkiye’de Dijital Oyun Endüstrisi ve Yaratıcı Emek*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 510267).

Sezgül, S. (2021). *Türk Yükseköğretim Sisteminde Prekaryalaşma Süreci* (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanından Erişildi.

Standing, G. (1999). *Global Labour Flexibility: Seeking Distributive Justice*. Basingstoke, İngiltere: Palgrave Macmillan Press.

Standing, G. (2011). *The Precariat: The New Dangerous Class*, Bloomsbury Pub. London, UK and New York, USA.

Standing, G. (2020). *Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Soyumgürbüz, M. (2015). *Exclusive Labor: Voluntary Unpaid Internships of White Collar Candidates*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 448608).

Şahin, E. D. (2022). *Esnek Çalışma Modellerinde Sosyal Güvenlik Uygulamaları* (Doktora Tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Taşkıran, G. (2014). *Güvencesiz İşçilerin Alternatif Örgütlenmeleri: Hizmet Sektöründe Sınıfsal Örgütlenme Pratikleri*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 376671).

Toktaş, D. (2020). *Bilgi Toplumu Kuramları Bağlamında Esnek Çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 651350).

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24 (24), 543-559, Ankara.

Uzunoğlu, S. (2017). *Gazetecilikte Preker Emegın Türkiye’deki Durumu*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 475530).

Uzunoğlu, S. (2018). Gazeteci Emegının Dönüşümü ve Güvencesizleşme: Türkiyeli Dijital Haber Odalarının Serbest Muhabirleri Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 5(2), 195-218.

Ünal, S. M. (2020). *Kültür Endüstrisi ve Tiyatro Prekaryası*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 641500).

Yener, S. ve Apaydınlı, K. (2016). Türkiye’de Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumların Çeşitliliği ve Mezunların İstihdam Sorunları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 225-249.

Yılmaz, M. (2016). *Güvencesizliğin Sosyolojisi: Tuzla Tersaneler Bölgesi Çalışanları Üzerine Bir Araştırma*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez no. 435080).

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023a). 2021-2022 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri Mezun Sayıları. 20 Temmuz 2023 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023b). 2020-2021 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri Mezun Sayıları. 20 Temmuz 2023 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023c). 2019-2020 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri Mezun Sayıları. 20 Temmuz 2023 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi.

Yüce-Selvi, Ü., & Sümer, N. (2018). İş Güvencesizliğinin Etkileri: Temel Yaklaşımlar ve Olumsuz Etkileri Düzenleyici Faktörler Üzerine Bir Derleme. *İş ve İnsan Dergisi*, 5(1), 1-17. DOI: 10.18394/iid.359726.